Die Postgebühr bar bezahlt.
Poštnina plačana v gotovini.

Preis — cena 2 L

DRUŽINSKI TEDNIK

Vednosti ne zajemamo s korcem.

Slovenski rek

Leto XVI. V Ljubljani, 7. decembra 1944. Št. 49 *(786)*

UREDNIŠTVO in UPRAVNIŠTVO: Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 14/III. Poštni predal št. 253. Telefon št. 33-32. ROKOPISOV ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za pismen odgovor je treba priložiti 2 L v znamkah.

NAROČNINA: ¼ leta 20 lir, ½ leta 40 lir, vse leto 80 lir. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. Naročnino je treba plačati vnaprej. — Posamezna številka stane 2 liri, stare številke 3 lire. — OGLASI po tarifi.

K dogodkom na Grškem

Ponekod se zavzemamo za kralje, ponekod za komuniste.

Winston Churchill
24. maja 1944. v spodnji zbornici

Zavezništvo „zaveznikov"

Čeprav se angleški in ameriški državniki s Churchillom in Rooseveltom na čelu na vse mogoče načine trudijo, da bi prepričali svet o »popolnem soglasju«, ki vlada med anglosaško in sovjetsko skupino »zaveznikov«, nam praksa le vsak dan iznova dokazuje, da se bije dejansko med njimi že dolgo in vztrajno zagrizen podtalni boj. Tega boja ne morejo lepe besede ne odstraniti in ne prikriti, zato nam dokazujejo, da so samo hinavščina in izigravanje.

Mi vsi, ki smo stalne priče razvoja dogodkov te vojne, vemo, kako sta bila London in Washington tista, ki sta z besedno propagando in materialno dobavo podpirala »osvobodilna gibanja« v Belgiji, Franciji, Italiji, Grčiji, Albaniji itd. Londonsko propagando za Tita in našo OF smo Slovenci doživeli tudi na lastni koži in jo še vedno doživljamo. Toda vse to podpiranje »osvobodilnih gibanj« traja pri Anglosasih samo tako dolgo, dokler so jim komunistične tolovajske tolpe potrebne, da delajo s svojim terorjem in državljanskimi vojnami nered na ozemljih, do katerih sami še niso prišli. Prav tako se pa neha tudi »ljubezen« komunističnih tolovajskih tolp do Anglosasov takoj, ko pridejo ti na ozemlje, ki so ga tolpe »osvobojevale«.

Kakšni so nameni, ki jih imajo Anglosasi z razbojniškimi »osvobodilnimi gibanji«, nam dokazuje najbolj njihova zahteva, po kateri tolovajske čete nikjer ne bi smele čakati na prihod Anglosasov, ampak naj bi se umikale pred njimi za nemško vojsko in tam spet nadaljevale svoje »osvobojevanje«. Kakšni so nasprotno nameni banditskih »osvobojevalnih« tolp, nam pa spet priča dejstvo, da nimajo tolovaji nikjer prav nobene volje izvrševati te anglosaške ukaze, ampak si na vse načine prizadevajo, da bi se čim prej rešili iz nemških klešč in se sami »osvobodili«, namesto da bi druge »osvobojevali«. Toda ko se čutijo kje po Anglosasih »osvobojeni«, tedaj se šele začne zasledovanje tistih ciljev, zaradi katerih sta jih Stalin in »razpuščena« kominterna dejansko poklicala v življenje: pripravljanje poslednjega komunističnega prevrata. Zasledovanje tega cilja jih pa mora nujno voditi tedaj ne več v boj proti Nemcem in za »osvobojenje«, ampak v boj proti lastni domovini in Anglosasom.

Ta boj vodijo, kakor so posebno brezobzirno pokazali v Franciji in Belgiji, pa tudi v Italiji in Grčiji, na ta način, da stopnjujejo obstoječe težave, nadaljujejo zmedo, netijo državljansko vojno in rušijo sleherno avtoriteto. Vsaka vlada, ki ni njihova, jim je reakcionarna, fašistična, nedemokratska, neljudska, zato proti njej hujskajo, demonstrirajo, vprizarjajo stavke, vzdržujejo svoje oborožene tolpe in se, kjer le morejo, polaste vsaj krajevne in začasne oblasti, da izvrše »likvidacije« vseh sovražnikov »popolne osvoboditve«. Prav nič se tudi ne strašijo pred atentati in sabotažami in počenjajo vse tisto, kar so počenjali pred »osvoboditvijo«.

Formalno vodijo ves ta boj komunistična »osvobodilna gibanja« v »osvobojenih« deželah proti vladam svojih lastnih držav za »resnično demokracijo«, za »odstranitev vseh kolaboracionistov«, za »uveljavljenje volje naroda« itd., dejansko pa je njihov glavni sovražnik, kateremu so na koncu vseh koncev namenjena vsa ta polena pod noge, Anglosasi sami. S tem hočejo preprečiti, da bi Anglosasi uveljavili v teh deželah svojo voljo in utrdili v njih vlade, ki bi ustrezale njihovim političnim ciljem. Anglosasi pa trpe zaradi tega še drugo škodo, vse bolj občutno in nevarno: nepotovost za hrbtom svojih front. Nekonsolidirano zaledje, prenasičeno z ozračjem nezakonitosti, razračunavanj, spopadov z orožjem, demonstracij, stavk in sabotaž, je za vsako redno vojsko zlo, ki hromi njeno udarnost ali vsaj njeno redno oskrbo.

Anglosasi so zato povsod v neprijetnem položaju, saj se dobro zavedajo, da tolpe »osvobodilnih gibanj« nikjer ne nastopajo s svojo prakso iz lastne iniciative, ampak po naročilih svoje centrale v Moskvi, prav ista Moskva pa je hkrati anglosaška »vojna zaveznica«. Zaradi zavezništva z Moskvo ne smejo imenovati resnice s pravim imenom in tudi njihovi ukrepi ne smejo biti neposredni. Prisiljeni so taktizirati. Vendar se počasi odkriva, da je mogoče prikrivanje resnice in taktiziranje le do neke meje, potem ne več. Zato so bili Anglosasi prisiljeni odrediti povsod razorožitev komunističnih »osvobodilnih gibanj«. Kjer so le mogli, so zelo premeteno prepustili lokalnim vladam, da one izvrše to razorožitev, da pred »zavezniško« Moskvo ne bi sami prevzemali za to odkrite odgovornosti; povsod pa to le ni bilo mogoče. V Belgiji so morali sami poseči po ukrepih razoroževanja in v Grčiji celo po nasilnem razganjanju tolp.

Dogodki v Grčiji so ostali Evropi bolj od rok, zato so glasovi, ki prihajajo od ondod, manj številni. Že ti glasovi pa pričajo, da so bili Anglosasi prav v Grčiji prisiljeni iti najdalje v opustitvi svoje previdne taktike.

Tako je nastop Anglosasov proti posestrimi slovenske OF, grški EAM, močno presegel odločnost nastopov proti komunističnim razbojnikom drugod. Razorožitev in razganjanje tolp EAMa se izvršuje nekam neizprosno in se tudi krogle ne štedijo. Vrhovni poveljnik anglosaških okupacijskih čet v Grčiji je še posebej izpregovoril po radiu vsem Grkom in jih pozval, da se brezpogojno in takoj podrede edini zakoniti Papandreovi vladi in njenim odredbam. Kjer so se tolpe EAMa zatekle v gore, so poslali proti njim kazenske oddelke.

Vsak politični otrok v Evropi ve, kdo je organiziral ta »osvobodilna gibanja«, kdo in s kakšnimi cilji jih je poslal v boj in kaj so. Organiziral jih je boljševizem, so komunistične čete rdeče revolucije, prav tako del sovjetske vojske kakor čete na vzhodni fronti in njihov cilj je cilj boljševiške Moskve, t. j. kaos kot predstopnja revolucije, le-ta pa uvod v rdečo nadvlado. Njihov vrhovni poveljnik je »višji maršal« Stalin. Medtem pa ko regularne Stalinove čete sodelujejo s »zavezniki« Anglosasi, se iregularne Stalinove čete bore v zaledju anglosaških front bolj ali manj prav slabo prikrito, ponekod pa celo odkrito proti istim Stalinovim »zaveznikom« Anglosasom. Istočasno razorožujejo regularne anglosaške čete iregularne Stalinove tolpe, streljajo na Stalinove tolovajske hujskače in preganjajo njegove agente. Stalin pa odgovarja s tem, da naroča »likvidacije« pristašev Anglosasov v tistih deželah, ki so jih zasedle boljševiške čete, da odreja izgone anglosaških nadzornih komisij in dopisnikov anglosaških listov, kakor smo videli te dni tudi v »osvobojenem« Beogradu.

Dejansko se torej med »zavezniki« že bije boj, in v najnovejšem času celo ne več samo idejno in diplomatsko, ampak tudi že dejansko, z orožjem. Vse to pa nam dovolj nazorno dokazuje, kako res globoko »iskreno« je »zavezništvo« med Moskvo, Londonom in Washingtonom, kako res globoko »enotna« so stremljenja teh zaveznikov po »sporazumni« ureditvi novega sveta in kako res globoko »harmonični« so njihovi cilji. Če pa je med »zavezniki« tako že zdaj, ko jih vendar še druži skupno sovraštvo do Nemcev, kako bi bilo šele tedaj, če Nemčije ne bi več bilo? V takem primeru bi Evropa in svet res doživela lep »mir«.

Vendar naj nihče ne misli, da bodo Anglosasi iz svoje »ljubezni« do boljševiških zaveznikov izvajali globlje posledice. Na stranskem bojišču se tepejo in se bodo tepli proti njim — a samo tam, kjer ne tvegajo zloma zavezništva s Sovjeti. Na glavnem bojišču se bodo prihuljeno skrivali za hrbet svojih manjših zaveznikov — primerjajmo varšavsko tragedijo in katastrofo nacionalne Srbije — ki jih bodo hladnokrvno žrtvovali do zadnjega, če bo treba. Zakaj londonski cilj je zdrobitev Nemčije, v kateri vidijo Anglosasi močnejšega sovražnika od Sovjetov; potem šele obračun s Sovjeti.

Ali se bo ta račun izšel? Veliko vprašanje. Če Nemčija do danes ni te vojne izgubila, pač ni realne verjetnosti več, da jo še bo. Toda medtem prodira boljševik v osrčje Evrope, zavzema postojanko za postojanko in se pripravlja — tudi on! — na obračun z Anglosasi. Kdo bo takrat imel večje šanse, zlasti če bi morala Nemčija res kapitulirati, z drugimi besedami, dozoreti za boljševizacijo?

Eno je v tem primeru gotovo: nas male bi v »osvobodilnem« kaosu, ki bi se iz tiste zmage rodil, naj že podleže kdor koli, neusmiljeno vrag vzel.

S. S.

NAGRADA »OSVOBOJENIM«

Državljanska vojna na Grškem:

angleško plačilo zaveznici za njeno zvestobo

„Grčija pred apokaliptično katastrofo, kakršne ni Evropa doživela že tisoč let."

V vrsti narodov, katerih nesrečo ima britanska politika neposredno na vesti, je na prvem mestu, še pred Poljsko, Grčija. Danes mora biti vidno tudi političnim slepcem: večje narodne in državne katastrofe kakor jo pravkar prestaja, ne bi bila mogla Grčija doživeti niti tedaj, če bi bila leta 1940. pristala na popolno zasedbo po italijanski vojski — česar ni takrat niti nihče zahteval. Saj postaja čedalje bolj jasno: tisto, kar se nam je zdelo nenadkriljivo zlo v letih tik pred sedanjo vojno, se nam od dne do dne bolj razodeva zgolj težka, a v bistvu vendarle nerealna mora v primeri s strahotami, telesnimi in duševnimi, katere prestajajo danes narodi, ki so verovali lepim, a lažnivim besedam svojih zapeljevalcev.

Grčija velja že od nekdaj za zaveznico Anglije. Britanski imperij ima tudi velik interes, da je tako: Grčija je namreč sredozemska država, a po Sredozemskem morju gre pot iz Anglije v Indijo. Zato je Anglija hotela l. 1941. držati Grčijo. Takrat je bila vojaško prešibka in je bitko izgubila. L. 1944. je bila Anglija vojaško močnejša in je Grčijo dobila teritorialno nazaj. Ni pa dobila grškega naroda; izgubila ga je bila zaradi svoje cinične politike, ki je posledica njene politične nemoči, a le-ta izhaja neposredno iz britanske kramarske miselnosti, ki hoče vse cilje doseči čim ceneje, po možnosti na tuje stroške.

Grčija je danes notranje razklana kakor izlepa ne kateri narod, ki uživa dvomljivo čast da ga štejejo za zaveznika Velike Britanije in Sovjetije. Kakor pri nas, na nesrečnih tleh nekdanje Jugoslavije, so tudi na Grškem dolgo časa imela nacionalna stremljenja premoč nad internacionalnimi. In kdo je bil tisti, ki je dal potuho grškim komunistom, ko je bil položaj na tem, da se vendar že začne konsolidirati? Isti gospod, ki je podobno ravnal tudi v sosednji Jugoslaviji, tisti gospod, ki je kralja Petra nagnal, da se je poklonil bivšemu cerkvenemu tatu, in ki je zato soodgovoren i za nesrečne talce, padle zaradi hujskanja londonskega radia, i za tisoče žrtev, ki jih danes strelja pobesnela Titova drhal v Srbiji ob potuhi in podpori Sovjetije. Tisti gospod, ki je 24. maja 1944. izjavil v spodnji zbornici, t. j. pred vsem svetom:

Ponekod se zavzemamo za kralje, ponekod za komuniste.

Ta gospod je Mr. Winston Churchill.

Ta gospod, doma brezpogojen monarhist, je tisti, ki je pomagal grškim komunistom v sedlo. Nedvomno ne iz ljubezni do njih. Toda tega Grki ne izprašujejo. Grki se danes izprašujejo, kdaj bo vendar že prišla tista svoboda in tisti mir, ki so ga jim obljubljali zavezniški Angleži cela tri leta po radiu in z letaki. Mir in svoboda in kruh: samo to troje si danes Grki žele, vse troje slovesno obljubljeno jim od »osvoboditeljev«. Dobili niso doslej niti enega, nasprotno: kruha stradajo bolj ko kdaj koli, namesto miru imajo državljansko vojno, namesto svobode komunistični terorizem.

In da bo groteska še večja: Anglija ne migne niti z mezincem, da bi zaščitila grškega kralja, edinega tehtnega poroka med Grki, da se bo zavezniška politika med obema državama nadaljevala. Nasprotno: Anglija pritiska na to, da grška vlada pristane na čimprejšnji plebiscit o tem, ali naj Grčija ostane monarhija ali ne. Z drugimi besedami: Anglija hiti žagati vejo, na kateri sedi grški kralj, ko je vendar vsemu svetu jasno, da plebiscit v kaotičnih razmerah pod strahovlado komunistične drhali ne more biti kralju ugoden.

Daleč je Mr. Churchill pripeljal vijugasto britansko politiko: da se mu ne izneveri Stalin, ki mu je nujno potreben, če hoče Anglija imeti količkaj upanja v zmago nad Nemčijo, žrtvuje upravitelj Viktorijine dediščine postojanko za postojanko nekdaj tolikanj uglednega imperija — in izgublja vojno na obeh straneh: zakaj če zmaga nad Nemčijo, je izgubil vojno proti boljševizmu, če se pa postavi po robu svojemu res smrtnemu sovražniku, ki ga že zdaj kot zaveznik povsod, kjer le more, z brutalno brezobzirnostjo izpodriva, pa sploh nima nikakršnih šans, da dobi vojno proti Nemčiji.

Položaj po poročilih nevtralcev

V naslednjem prinašamo brzojavke o najnovejših dogodkih v Grčiji. Opozarjamo bralce na to, da izvirajo vse naslednje vesti iz nevtralnih virov.

Amsterdam, 4. dec. Kakor javlja Reuter iz Aten, je v petek kmalu po polnoči podalo ministrskemu predsedniku Papandreu ostavko vseh 6 ministrov, ki so zastopali levo krilo gibanja EAM. Komunistični poljedelski minister Zevgos je protestiral proti odločbam generalnega majorja R. M. Scobija, britanskega vrhovnega poveljnika v Grčiji, ki je zahteval demobilizacijo grških gverilskih čet. Minister je izjavil, da so te odločitve izrazito enostranske.

Stockholm, 3. dec. Tudi v Grčiji, ki so jo zasedle angloameriške čete, je Moskva mobilizirala ulico. Agencija Reuter je sporočila v nedeljo, da so se čete vladne policije v Atenah s strojnicami in brzostrelnim orožjem borile proti več tisoč pripadnikom EAMa, ki so se zbrali pred kraljevskim gradom. Policija je morala oddati tisoče strelov na demonstrirajočo drhal. S tega »bojišča« so odpeljali več tovornih avtomobilov mrtvih in ranjenih.

Ko se je pojavil drugi val demonstrantov, je policija ojačila ogenj, pri čemer je uporabljala tudi lahke poljske in protitankovske topove.

Ženeva, 4. dec. Kakor javljajo iz Ankare, so nastopile v Grčiji nove težkoče. Odporniške skupine so sporočile ministrskemu predsedniku Papandreu, da so razpustile svoje organizacije, da pa orožja ne bodo izročile vladi. Med drugim so zahtevale, naj bo izvedeno v teku dveh in pol meseca javno glasovanje o vprašanju vlade in kraljevine.

Stockholm, 4. dec. Dopisnik ABCja John Nixon, ki je s svojega hotelskega okna opazoval spopade v Atenah, poroča, da so boljševiki napovedali za nedeljo demonstracije. Oblastva so jih prepovedala ter je zato policija naredila kordon okrog največjega atenskega trga. Kmalu po enajsti uri so kljub temu prikorakali boljševiki, ki so »klicali razna gesla« in vihteli rdeče zastave, v dolgih kolonah na trg. Ko je prišel sprevod tjakaj, je začela policija iz glavnega stana streljati, čemur so se pridružili še stražniki, ki so stali zunaj poslopja. Demonstrante so razgnali, vendar so se ti zbrali iznova ter nadaljevali svoj pohod. Policija je iznova streljala. Končno jih je razgnala. Nixon poroča, da je videl na cesti mnogo mrtvecev.

Stockholm, 4. dec. Krvavi izgredi boljševikov v Atenah so se nadaljevali po Reuterjevem poročilu v soboto popoldne v bližini Akropola. Slišalo se je streljanje težkih strojnic in brzostrelk.

Po pouličnih bojih istega dne dopoldne so se zbrali demonstranti pred glavnim stanom EAMa, koder so njihovi vodje Papandrejevi vladi napovedali boj. Kakor poročajo, je vlada odločena vztrajati na svojem mestu. Notranji minister je odredil preiskavo o dogodkih. EAM objavlja svoje izgube s 15 mrtvimi in 148 ranjenimi. Atenska vojaška oblastva so proglasila v Atenah in v Pireju policijsko uro od 19. zvečer do 6. zjutraj.

Stockholm, 5. dec. Iz londonskih poročil o dogodkih v Grčiji je razvidno, da se položaj nadalje zaostruje. Tako poroča Reuter, da v Atenah zaradi stavke elektrarnskih delavcev nimajo električnih luči, tako da mora delati britanski glavni stan pri zasilni razsvetljavi. Reuter javlja nadalje, da je posegel zdaj vmes britanski vojaški poveljnik general Scobie ter pozval oddelke Elasa, da zapustijo širše področje okrog Aten in Pireja. Če bi se branil to storiti, bodo smatrani kot »sovražniki«.

V Pireju so se slišali v pretekli noči pogosti streli iz pušk. Oddelki Elasa so napadli več policijskih postaj ter premagali stražnike. Vlada Papandrea je sporočila, da so po proglasitvi obsednega stanja na področju Atika pričela delovati vojna sodišča.

Lizbona, 4. dec. Po poročilih nevtralnih opazovalcev stoji Grčija dobesedno pred apokaliptično katastrofo, kakršne ni v tem obsegu doživela Evropa že najmanj tisoč let.

Na Grškem divja državljanska vojna, kakor si je klasičnejše niseni angleški, ameriški in sovjetski botri niso mogli želeti.

Papandreu, protikomunistični predsednik grške vlade, se lokavo opleta sovjetskih napadov. Mož se zanaša samo na angleško pomoč, sam pa ne kaže nikakršne energije, da bi obračunal s sovražniki države in naroda.

KOMENTARJI LISTOV

Times (London): Grški ministrski predsednik je bil nasproti boljševikom preveč nepopustljiv.

Deutsche Allg. Ztg. (Berlin): Nedeljski atenski dogodki so sestaven del boljševiških napadov proti vsakemu sistemu na evropski celini, ki ne uživa naklonjenosti Moskve.

Berliner Morgenpost: Grčija drvi v državljansko vojno in moskovsko žito zori.

Ofenziva na zahodu popušča

Iz vojnih poročil nemškega vrhovnega poveljstva v zadnjih 7 dneh:

Na bojišču pri Aachnu je v torek, na 19. dan obrambne bitke, silovitost sovražnih napadov popustila. Nasprotnik je pri svojih brezuspešnih napadih, da bi razbil našo fronto, utrpel tako visoke izgube, da mora zdaj investi večje pregrupacije čet.

V Loreni smo s protinapadom spet zavzeli trdnjavo v Saarlauternu. Jugovzhodno odtod se bijejo hudi boji na področju pred našim zahodnim obrambnim zidom.

London je bil ves teden stalno pod ognjem našega daljnostrelnega orožja, več dni na Anvers in Liége.

V Italiji so se vsi nasprotnikovi poskusi, da bi prebil našo fronto, izjalovili.

Na Balkanu so močne zaščitnice naših čet razbile sovražnikove motilne poskuse in dosegle področje severno od Skadrskega jezera in dolino zahodne Morave. Na Hrvatskem smo razbili več banditskih krdel. Pri Vukovaru so v teku hudi boji z boljševiškimi oddelki, ki so prekoračili Donavo. Na južnem Madžarskem smo odbili sovjetske napade obakraj cest, držečih iz Kaposvara in Szigetvara proti zahodu. Proti severu prodirajoče sovjetske čete smo prestregli med Blatnim jezerom in Donavo. Vsi boljševiški napadi na naše nove postojanke so se izjalovili. Na ostali vzhodni fronti ni bilo posebnih dogodkov.

S taktiko se bedaki love

Po poročilu iz Ženeve se je prosluli voditelj francoskih komunistov Maurice Thorez, ki ga je de Gaulle amnestiral, preselil prejšnji ponedeljek iz Sovjetske zveze v Pariz. S seboj je pripeljal tudi svojo družino.

Thorez je v začetku vojne dezertiral. Spadal je med tiste »patriote«, ki so — kakor naši komunisti — pozivali vojake, naj vržejo puške proč in naj se ne bore. Ko je SSSR stopila v vojno, se je Thorez preselil v Moskvo in od ondod hujskal Francoze, toda to pot ne več, naj vržejo puške proč, temveč da naj se Nemcem upro, to se pravi, da naj gredo v gotovo smrt.

Taktika...

20. maja 1939., dobre tri mesece pred začetkom vojne, je bil Thorez napisal tole značilno priznanje v pariškem komunističnem glasilu *Humanité:*

»Naučili smo se uporabljati taktiko, ki se izpreminja, kakor to zahtevajo razmere; naučili smo se izdajati krilatice, ki se prilagode okoliščinam; naučili smo se te krilatice opustiti, če ne ustrezajo več novim razmeram.«

Taktika, ki je naravnost genialna po svoji nemoralnosti. Nemoralna genialnost pa boli imponira kakor moralna. V prvi vrsti seveda pokvarjencem, prav tako pa tudi... bedakom.

Mihajlović v eksilu

Po poročilu iz Lizbone javlja liberalno-boljševiški londonski list *News-Chronicle* iz Kaira, da je general Mihajlović odšel v eksil. Zapustil je z majhno skupino častnikov konec oktobra Bosno in se je z ameriškim letalom odpeljal v Italijo.

Če je vest resnična — in verjetno bo, da je — pomeni to konec zavožene vojne kariere moža, ki je bil osebno idealist, a slab in zato za narod nesrečonosen politik.

Morilci z morilcem

Iz Ženeve poročajo po vesti *Exchange-Telegraphu* iz Pariza, da so oblastva izpustila množičnega kriminalnega morilca dr. Pétiota iz zapora, češ da je »bolan«. Pétiot je moral položiti kavcijo, kar mu pa ni moglo biti pretežko, saj si je s svojo »klientelo« naredil lepe denarje.

Justica v osvobojeni Franciji ore čudno pot. Maquisti obsojajo in ubijajo ugledne Francoze, patriote, ki so v najhujših dneh vztrajali s svojim narodom, izpuščajo pa roparske morilce.

Stvar bo kajpak razumljivejša, če spomnimo, da je bil dr. Pétiot maquistovski »oficir«...

Angleška načela

»Če doživljamo, da enostavno prezremo nezaslišano krivico, ki so jo Sovjeti v zadnjem času prizadejali toliko evropskim narodom, se moramo upravičeno vprašati, ali Anglija sploh še priznava načela, za katera je dozdevno napovedala vojno.«

Tako piše londonski list *Catholic Times*, nato pa vprašuje:

»Če se Velika Britanija zares bori za svobodo vseh, kako more potem dovoliti početje Sovjetske zveze?«

Catholic Times ne najde odgovora na svoje vprašanje. Če nam londonski list dovoli: mi tudi ne.

Rojaki in rojakinje!

Nobenemu narodu v Evropi ni prizanesla vojna s svojimi strahotami in čim dalje traja ta boj, tem težja so bremena, ki jih morajo nositi vsi, naj so že posredno ali neposredno soudeleženi pri tem sporu.

Tudi naša pokrajina je zaradi splošnega položaja prizadeta in prav vsak Slovenec mora nekaj žrtvovati. Veliko število tistih, ki so jih rdeče tolpe pregnale z domov in so obubožali brez lastne krivde, veliko število vdov in sirot, katerih svojce so ubili boljševiki, vse to nas sili, da se z vso silo upremo težki usodi. Tako pač zahteva od nas današnji čas! Da bi ustregel tej zahtevi, se obračam danes do vseh rojakov s prošnjo, da s skupno pomočjo omilijo stisko.

V decembru 1944. priredi generalni pomožni odbor po mojem nalogu zbirko pod geslom:

«VSI HOČEMO POMAGATI!»

S tem kličem vsem rojakom v naši mali pokrajini, naj se udeležijo te zbirke in oddajo božično darilo. Obenem pa tudi želim, da bi se vsak Slovenec zavedel odgovornosti do skupnosti in s primernim darilom izpolnil tudi svojo dolžnost do nje.

Pričakujem prostovoljne darove, kakor jih pač kdo more dati. Čim večja bodo darila, tem večji bo uspeh in tem večja bo tudi pomoč, ki jo bomo mogli nuditi. Velik uspeh bo okrepil ne le zaupanje v nas same, ampak bo povsod tudi dvignil ugled našega naroda.

Zato: POMAGAJTE VSI!

SODELUJTE PRI BOŽIČNEM OBDAROVANJU 1944!

Prezident: general

Leon Rupnik

Prizadeto prebivalstvo

Novi predsednik poljske eksilne vlade socialist Tomaž Arcziszewski se je predrznil v neki izjavi sklicevati na Atlantik-Charto in na njen drugi člen, ki pravi, da je nedopustna sicherna teritorialna izprememba, ki ni izraz svobodno izražene volje prizadetega prebivalstva.

Prizadetega prebivalstva... Koliko bo neki še ostalo »prizadetega« poljskega prebivalstva, ki ima to srečo, da so ga Sovjeti »osvobodili«?

Rajši v smrt

Švedski list *Dagposten* poroča, da se sovjetski vojni ujetniki, internirani na Švedskem, nočejo vrniti v Sovjetsko zvezo, ki zahteva njih izročitev.

List navaja primer nekega ujetnika, ki si je sam vzel življenje, ko so ga hoteli poslati v Sovjetijo. Več drugim se je pa posrečilo pobegniti, še preden so jih utegnili vkrcati na ladje.

Pomota?

Po poročilu iz Stockholma je Eisenhowerjev glavni stan objavil, da je pretekli petek neki ameriški bombnik, ki je imel namen napasti nemško ozemlje, »po pomoti« spustil bombe na pariško predmestje Issy-les-Moulineaux.

Žal ta »pomota« ni edina. Vsa Evropa je danes ena sama razvalina — po »pomoti« njih, ki zamenjavajo vojaka s civilistom in sebe z odrešiteljem.

POVSOD ENAKI, POVSOD BARBARI

Kos za kosom propada naša domovina...

Komunisti pognali v zrak poljansko cerkev z dragocenimi umetninami bratov Šubicev

Komunisti, ki so se na Gorenjskem in Štajerskem dolgo časa skrivali pod nacionalnim plaščem, prihajajo vsak dan bolj s svojo pravo barvo na dan. Z umori, požigi in uničevanjem vsega, kar se popolnoma ne sklada z njihovimi zločinskimi interesi, so dokazali, da se ne bore za koristi slovenskega naroda, ampak za oblast židovsko-boljševiškega terorja, ki naj zavlada nad slovenskim narodom.

Temu nasproti se je postavil — po zgledu dolenjskega in notranjskega kmeta — tudi gorenjski živelj. Danes imamo na Gorenjskem že prav lepe domobranske postojanke, ki čuvajo slovenske domačije pred komunističnimi tolpami in jim zadajajo hude udarce.

To komunistom seveda ne gre v račun. Na vse načine skušajo oblatiti domobrance, da bi jih onemogočili med tamošnjim ljudstvom. V tej svoji propagandi gredo celo tako daleč, da skušajo zločine, ki jih napravijo sami, naprtiti domobrancem. Toda ljudstvo vidi, čuti na lastni koži vse zločine. Dejstva se ne dajo utajiti. Komunisti so in ostanejo največji zločinci in krivci nesreče slovenskega naroda.

Zgovoren dokaz gornjemu je podli komunistični zločin, ki so ga zagrešili v zadnjih tednih nad malo slovensko vasico Poljanami nad Škofjo Loko. Rojstni dom našega pisatelja dr. Ivana Tavčarja je hudo prizadet, cerkev, ki je slovela po najlepših slikah in umetniško izrezljanih klopeh bratov Šubicev, je pa uničena.

»Slovenski dom« z dne 2. decembra prinaša o komunističnem barbarstvu, storjenem nad idilično vasico, znano tudi premnogim našim izletnikom in letoviščarjem, tele podatke:

Napad na Poljane se je začel 27. oktobra. Za to borbo — v vasi je bilo vsega skupaj 24 protikomunističnih borcev — so komunisti zbrali skoraj ves »IX. korpus« in vas obkolili. Moč posadke ni dovoljevala boja na odprtem polju, zato so se borci zabarikadirali v neko hišo.

Komunisti so vas obstreljevali z granatami, obenem pa so napadali postojanke tudi od blizu, a brez uspeha. Borci so odbili vse napade.

Naslednji dan so tolovaji ponovno napadli postojanko. Ker je borcem začelo primanjkovati streliva, so se odločil za izpad, ki se je posrečil. Posadka je srečno prispela v Gorenjo vas.

Že koj po prvem napadu so tolovaji začeli »osvobajati« poljansko cerkev. Minirali so glavna vrata, ker pa eksplozija ni napravila posebne škode, so začeli banditi s pomočjo prisilnih mobilizirancev obdelavati s sekirami glavna vrata, ki so bila zaklenjena. Ko so vdrli v cerkev, se je začelo razbijanje vse notranje opreme. Streljali so s puškami in brzostrelkami v svetnike in svete podobe. Hoteli so pokrasti tudi cerkveno posodo, a je k sreči niso več našli.

Po »uničenju« postojanke so zažgali župnišče, šolo, pošto in še nekaj drugih stavb okoli cerkve, oropali pa so vse hiše v Poljanah.

Ali njih veselje je bilo kratkotrajno. Ko so videli, da jim preti domobranska nevarnost, so jo hitro odkurili, s seboj pa so odpeljali nekaj žena in deklet, samo zato, ker so jih prosile, naj jim puste vsaj nekaj potrebne hrane. Njih usoda je še neznana.

Domobranci so v vasi našli samo še žalostne sledove komunistične podivjanosti. Kmalu so se vrnili na svoje izhodiščne postojanke.

Brž ko so o odhodu domobrancev izvedeli komunisti, so se vrnili v vas in začeli proslavljati »zmago« z mitingom. Na tem mitingu je govornik obdolžil domobrance, da so oni tako bogoskrunsko uničili in opustošili cerkev, ko so drveli skozi vas.

Komunisti so prevzeli v vasi vso oblast. Župan Jože Tavčar je predlagal — hoteli so prikazati ljudstvu, da oni niso proti veri — da morajo od domobrancev porušeno cerkev takoj spet popraviti. V njej se mora vršiti služba božja.

»Mi se borimo za svobodo cerkve in vere,« je dejal, »zato moramo cerkev spet popraviti, da izbrišemo domobranski greh v poljanskem svetišču.«

Ljudstvo je začudeno gledalo popravljanje cerkve po tistih, ki so jo razrušili. Pomagati so morali prav vsi. Zvečer pa se je začelo pripravljati nekaj strahotnega...

Ob enih ponoči sta se po dolini razlegli dve siloviti detonaciji. Vas je zagrnil dim, šipe v oknih so popokale. Zjutraj so ljudje izvedeli strašno novico: poljanska cerkev, ki je 800 let kraljevala sredi doline, je bila zletela v zrak.

Komunisti so v svoje opravičilo za razrušenje izdali letak, v katerem trdijo, da je bilo nujno potrebno minirati cerkev, ker je bila važna vojaška postojanka. S tem so uradno priznali, da so cerkev uničili oni.

Sto kil ekrazita je uničilo umetnine, ki jih slovenski narod ne bo mogel več nadomestiti. Sto kil ekrazita je popolnoma »osvobodilo« prebivalstvo in vasico Poljane.

»Osvoboditelj« hujši od vojaške zasedbe

Tragedija mučeniške Srbije pod strahovlado Tita in Sovjetov

Kolikšno tragedijo preživlja pravkar Srbija, ne more biti neznano nikomur, kdor redno bere časopisje in živi na trdnih tleh, ne pa v oblakih. Vsak trezen človek med nami je vedel in ve: kadar nas pridejo odreševat Sovjeti, nas ne čaka osvoboditev, temveč okupacija v pravem pomenu besede.

Srbija okuša danes to okupacijo. Strahote, ki jih doživlja, niso izmišljene; grozodejstva, ki slišimo govoriti o njih, žal niso sad bolne fantazije. Dežela je oplenjena od sovjetskih vojakov, ki so pač prišli do zob oboroženi v »bratsko« državo, niso pa prinesli s seboj živeža ne dobre obleke in obutve, češ, to bomo že v »osvobojenih« krajih dobili. (Resnica zahteva, da pribijemo: Ne Italijani, ne Nemci, ki so zasedli naše kraje — ne kot bratje; tudi za osvoboditelja se niso izdajali! — niso svojega vojaštva oblačili in prehranjevali iz naših zalog, ampak so, nasprotno, sami skrbeli in skrbe za našo oskrbo.)

Toda ni ostalo pri ropu; na vrsto je prišel tudi umor. Rafinirano je Sovjetija predala vso oblast Titu in se sama skrila v ozadje. Kdor ve, da pod Sovjeti nihče tako rekoč niti kihniti ne sme brez dovoljenja politkomisarja, ta tudi ve, da Moskva odgovarja za sleherni zločin, ki ga danes uganjajo kriminalne tolpe Josipa Broza-Tita nad srbskim narodom.

V Beogradu je pričelo uradovati posebno »sodišče«, ki sodi o »izdajstvu«. Tisti ljudje, ki so aprila 1941. pozivali vojake, naj vržejo puške proč, sodijo zdaj in obsojajo ljudi, katerih greh in zločin je, da se niso dali slepo in za prazen nič pobiti, ampak so videli svoje poslanstvo v tem, da so sredi svojega naroda čakali boljših časov. Sodeč po seznamu, ki je prispel iz Beograda, ni med »zločinci« niti enega, ki bi se mu dal očitati zaresen »kolaboracionizem«; vsi spadajo v tako imenovano srednjo linijo, med tiste, ki tako radi izjavljajo: »Saj ne bo tako hudo! Kdo bi tako pretiraval!«

Na žalost je danes na svetu vendarle »tako« hudo; na žalost ni nihče pretiraval, kdor je te lahkomiselne gospode svaril. Tako so padli kot žrtve svojega »boljšega« znanja med drugimi:

Dragoljub Milovanović, Djura Kotur, Momčilo Janković, Djura Janković, Radoslav Veselinović, dr. Jovan Mijušković, Rista Jojić, bivši ministri; Aleksander Stojanović, general; Aleksander Radulović, poveljnik mesta Beograda, ki je imel nalogo vzdrževati red in nato predati mesto Sovjetom (zato je bil po mednarodnem pravu imun) ali se pa umakniti z nemškimi četami; Ilija Pržić, vseučiliški profesor; Tanasije Stanimirović, podpolkovnik in prostovoljec iz prve svetovne vojne; Jovan Tanović, višji rezervni častnik, solastnik »Politike«, ki je pomagal rešiti premoženje »Politike« pod nemško zasedbo, ne da bi bil zato glavni solastnik lista Ribnikar, namestnik Tita v Beogradu, le s prstom mignil zanj.

Tudi komunizem v praksi so Beograjčani lahko spoznali. Namesto da bi bili komu kaj dali, so Sovjeti samo jemali. Obdržati si smel le 5000 din, t. j. približno za tri kosila in dve večerji. Kaj boš potem počel, zlasti ko si moral oddati tudi vse zaloge, sam Bog vedi; novemu okupatorju — pardon, osvoboditelju — to ni nič mar.

Tudi tole je blagoslov boljševizma: Tito je odredil zaplembo 2000 industrijskih in trgovskih podjetij in 30 tisoč kmetij.

Toda slika novega boljševiškega paradiža v Srbiji bi bila pomanjkljiva, če ne bi omenili, da Titovi biriči po vsej deželi love stradajoče in prezebajoče otroke, ki so jih bili večjidel sami naredili sirote, ter jih v celih transportih odpremljajo v Bolgarijo »na oddih«. V resnici pa bodo tam samo počakali, da jih prepeljejo v Sovjetijo na boljševiško »šolanje«, ki bo iz njih naredilo komunistične janičarje.

Kako lepo »svobodno« se zdaj živi v Beogradu, dokazuje med drugim tudi tale dogodek, ki poročajo o njem iz Stockholma:

Beograjski dopisnik United Pressa, ameriški žurnalist Packard je dobil poziv, da pri priči zapusti Beograd, ker je v neki brzojavki kritiziral, da v Beogradu sicer povsod vidiš Stalinove in Titove slike, nikjer pa ne Rooseveltovih in Churchillovih. Šarmantno so mu dali na razpolago sovjetsko vojaško letalo in ga odpeljali v Italijo, kjer lahko zdaj premišljuje o praktičnem izvajanju atlantske karte in drugega humbuga svojih gospodarjev.

Zatemnitveni čas do 10. decembra od 17.10 do 7.05 ure.

»Vsi hočemo pomagati!«

Svojo bratsko ljubezen in narodno dolžnost bomo pokazali pri NABIRALNI AKCIJI ZA IZREDNO BOŽIČNO OBDARITEV, KI BO OD 1. do 15. DECEMBRA 1944.

Na zbirališčih se bodo sprejemali darovi v denarju, kakor tudi razni predmeti, ki lahko kakor koli koristijo siromašnemu človeku.

Akcija od 1. do 15. decembra 1944. se bo vršila v Ljubljani kakor tudi na področju vse pokrajine.

Glavna pisarna akcije je na Gosposvetski cesti št. 2 (Zimska pomoč), glavna zbiralnica pa na Aleksandrovi cesti št. 3, lokal trgovine Rojina.

V posameznih mestnih okrajih bodo delovale tudi okrajne zbiralnice.

Ker potrebuje ta akcija veliko število pomožnih sil, prosimo narodno čuteče gospe, dekleta in mladino brez razlike, da se stavijo na razpolago in da se prostovoljno javijo v glavni pisarni akcije, Gosposvetska cesta 2.

Vse nadaljnje podrobnosti o akciji bodo objavljene v dnevnem časopisju.

Zimska pomoč

Uspelo domobransko miklavževanje na Taboru

Na večer pred Miklavžem, 5. decembra 1944. je slovensko domobranstvo priredilo v veliki dvorani Domobranskega doma na Taboru miklavževanje za svoje invalide, ranjence in sirote. Svečanost so počastili s svojo prisotnostjo prezident pokrajinske uprave in inspektor domobranstva, divizijski general Leon Rupnik, škof dr. Rožman, zvezni oficir major Dahm, poveljnik domobranstva podpolkovnik g. Krener, načelnik štaba podpolkovnik Peterlin, pomočnik poveljnika podpolkovnik Vizjak ter mnogoštevilni domobranski častniki in podčastniki, ranjenci in povabljeni gostje.

Na programu je bilo 11 zelo uspelih točk in kot zadnja, 12., obdarovanje otrok, ki je prisotne domobrance in njih družine neštetokrat spravilo v prav dobro voljo. Policani otroci so namreč morali stopiti na oder pred sv. Miklavža, ki je bil obdan na eni strani z angeli, na drugi strani pa s parklji in so se marsikateremu malčku tresla kolena, ko je stopil na oder ali z odra v nevarnosti, da ga bo vsak hip zagrabil slu abnik pekla.

Prireditev je bila intimna in je popolnoma uspela.

Nov zločin komunistov

Neštetim grobovom širom po naši domovini se je pridružil nov množični grob. Na Notranjskem so pri št. Vidu nad Cerkno v gozdu Mačkovcu našli domačini velik grob, v katerem je ležalo več ko 50 trupel.

Pri ugotavljanju žrtev so dognali, da so bili to zvečine zavedni možje in fantje iz Begunj, Blok in Starega trga. Največ umorjencev je po zdajšnjih ugotovitvah iz Begunj, in sicer dvajset.

Kakor kažejo trupla, komunisti teh žrtev niso postrelili, ampak so jih zaklali z noži in bajoneti, nakar so jih zmetali na kup in le malo pokrili z zemljo in listjem.

Odkritje tega groba ponovno kaže, da je komunistom napoti vsakdo, kdor se ni pridružil njihovim tolpam. Vest o tem krvoprelitju je zbudila na Notranjskem veliko ogorčenje, združila pa je vse protikomunistične borce še bolj v prepričanju, da je treba zločinsko početje tolovajev uničiti z vso neizprosnostjo.

Pogled za kuliso

Izpovedi sovjetskega »delovnega ljudstva«, priznanja boljševiškega časnikarja, opazovanja ameriškega gospodarstvenika

»Neka sovjetska bolniška strežnica iz okolice Ilmenskega jezera mi je pripovedovala:

»Vselej kadar sem hotela dobiti zdravila za naše kolhozne delavce in kmeče (kolhozni delavci so proletarizirani bivši kmetje), sem morala v državni razdeljevalnici zdravil, ki jo je v našem mestu vodil neki židovski lekarnar, natanko navesti starost prizadetih oseb. Če je bil kdo star več ko 50 let, sem vselej dobila kar s štampiljko ‚recept': »Zdravilo se ne dovoli, ker prosilec (prosilka) ni več za produkcijski proces dragocena moč.«

Neka ukrajinska učiteljica iz okolice Vinice mi je povedala, da se ji je pod boljševiki sorazmerno dobro godilo. Sicer so ji bili očeta samo zato ubili, ker je imel 8 konj in 3 krave in je zato veljal za kulaka (neproletarskega kmeta), t. j. za sovražnika države, njeno mater so ji pa brez vzroka deportirali v Sibirijo, kjer je od trpljenja in pomanjkanja umrla. Toda hči je vendarle imela možnost izšolati se za učiteljico in se s 60 rublji na mesec (ca. 400 lir) pretolči skozi življenje. Učiteljica je k temu pripomnila: »Pri nas imenujemo to še lepo življenje. Lepega dne utegne priti pome sovjetska policija, da me ubije, kakor je ubila mojega očeta. Takšno je pač življenje v Sovjetski zvezi, ničevo.«

Neka nameščenka iz Vinice je izpovedala: »Sem-hči majhnega kmeta in sem dobila slabo plačano službo pri nekem zelo dobro situiranem Židu. To me je leta 1937. obvarovalo lakote, ki je tisto leto prišla nad nas in pobrala med drugimi tudi mojega 18 letnega brata, zelo krepkega fanta. Sovjetska vlada je takrat nasilno vzela našim ukrajinskim kmetom kljub zelo dobri žetvi toliko živeža, da je bila posledica silna lakota. Tudi v tukajšnjih krajih je pomrlo takrat na tisoče kmetov in delavcev. Sovjetska vlada je s svojimi nečloveškimi ukrepi hotela zadušiti navezanost marljivega ukrajinskega kmeta na njegovo rodno zemljo. V enem samem letu je takrat pomrlo na stotisoče in stotisoče mož, žena in otrok.«

Delavci iz neke vojne tovarne pri Leningradu so mi pripovedovali:

»Leta 1938. so pri nas spet poskočile cene, nikakor pa ne strahotno nizke mezde. Vzlic strahu pred GPU so se delavci začeli razburjati, čeprav le prav potihem in samo med štirimi očmi. Tedaj je nekega dne na lepem zavozil med delavce tank. Obležalo je na mestu 157 mrtvih in ranjenih. Vrhu tega so častniki GPU nas vse strahovito nadrli, češ mi prasci naj si zapomnimo, da se nam bo, če se veleizdajalska miselnost v naših vrstah ne konča, prihodnjič še slabše godilo. Tudi naše družine bodo za nas odgovarjale.«

Tako citira svoje razgovore s sovjetskimi delavci in nameščenci nemški poročevalec prof. dr. Richthofen, nato pa navaja za dokaz »urejenosti« delavskih razmer v Sovjetiji pisanje moskovske *Pravde*, torej uradnega boljševiškega glasila. V njej priznava komunist Arkadij Pervencev, da smejo tehnični nameščenci v sovjetskih vojnih tovarn v sedanjih časih spati povprečno samo po 3 in pol ure vsakih 24 ur. Dalje pravi Pervencev, da se storitve sovjetske oboroževalne industrije dado izsiliti le še z železno disciplino (to se pravi, z odtegnitvijo življenjskih nakaznic, z grožnjo z deportacijo i. sl.). Pervencev sam pravi, da bi bilo prav, če bi sovjetska propaganda vendar že prenehala govoriti o navdušenju, s katerim hodijo delavci na delo.

Da oriše razmere v sovjetski oboroževalni industriji, navaja Pervencev med drugim tudi tele primere, ne da bi k njim pripomnil kaj drugega kakor to, da morajo sovjetski državljani takšna dejstva pač voljno prenašati, da se doseže končni cilj boljševizma.

»Delavec Sotov je moral delati z vrtalnim strojem brez presledka 36 ur. Ves ta čas si mogel videti samo njegov čez stroj sklonjeni hrbet.«

»Zmršeni sivi lasje, razdrapani živci, prebdene noči: takšna je slika delavcev in nameščencev naših vojnih tovarn.«

»Delavci so planili v neohlajene peči, da so z golimi rokami odstranili žlindro iz njih.«

»Splavarji so stali do vratu v ledeni vodi in so se morali boriti za sleherni hlod.«

»Monterji, ki so napeljavali kabel, so utonili v močvirju.«

»Pri delavcih v kemijskih tovarnah so obleka in delno iz istega vzroka celo roke ožrte do kosti.«

»Tovarišica Poligaova poveljuje neki skupini delavcev in niti zaradi bolezni ne dovoli prekinitve dela. Tako na primer je ključavničar Šlepnjov tako dolgo delal, dokler ga niso odnesli na nosilnici, delavec Žukov pa kljub visoki temperaturi ni smel zapustiti svojega delovnega mesta pred izmeno. Takih primerov je na tisoče.«

Takšno sliko nam podaja o sovjetskem delavstvu sam boljševiški časnikar.

Zdaj pa dajmo o sovjetskih razmerah še tretjemu besedo, za sovjetskim delavcem in boljševiškim časnikarjem še ameriškemu gospodarstveniku.

Ameriški listi prinašajo zadnje čase senzacionalna poročila o potovanju predsednika ameriške trgovinske zbornice Erica Johnstona po Sovjetski zvezi. Johnston se je dalje časa mudil v SSSR kot gost sovjetske vlade, zato najbrže ne bo brez podlage, če je izjavil, da v Moskvi sploh ne mislijo na to, da bi sovjetski sistem demokratizirali ali ga kako drugače izpremenili.

Daljše in izčrpnejše poročilo o svojih vtisih je objavil Johnston v obzorniku *Life*u. »Sovjetska zveza naredi siv vtis«, takšna je njegova ugotovitev. »Vsa sovjetska mesta so siva. Ni trat in parkov, ni cvetlic ne prijaznih izložb, ki bi prinesle nekaj razvedrila v enolične vrste hiš. Nihče nima v Sovjetiji časa za cvetlice, nihče tudi nima trgovin in izložb.

»Sicer so zdaj prvič odprli v Moskvi, Leningradu in Kijevu par trgovinic, kjer moreš brez nakaznice kaj kupiti. Toda cene so fantastične: 1 kg sladkorja 700 rubljev, t. j. 133 dolarjev; čokolada 1800 rubljev ali 342 dolarjev; piščanec 350 rubljev ali 66.5 dolarja. Dobro plačan povprečen delavec dobi pa na mesec kvečjemu 800 rubljev, to se pravi, približno toliko, da si more brez kart kupiti 1 kg sladkorja.«

V Moskvi, tako izvemo dalje od Mr. Johnstona, je tudi nekaj restavracij, kjer ti postrežejo brez nakaznic; tja zahajajo v glavnem častniki rdeče vojske. Tudi v teh lokalih so cene bajeslovne.

Na podlagi svojih obiskov v raznih tovarnah ceni Johnston, da je približno 65 % vseh industrijskih delavcev ženskega spola. Kmetijska dela opravljajo v več ko 80 % ženske. Delovni čas v tovarnah znaša najmanj enajst ur na dan; dve nedelji na mesec se dela, a zaslužek teh dveh nedelj gre za rdečo vojsko. Kmetijstvo, pravi Johnston dalje, je popolnoma industrializirano. Tudi ne govore tam več o poljedelstvu, živinoreji itd., ampak o kokošjih tovarnah, mesnih tovarnah, sočivnih tovarnah itd. Mišljene so velefarme, na katerih goje sočivje ali pa rede živino. Te industrializirane kmetije zaposlujejo na stotine delavcev in predstavljajo proletarizacijo kmetijstva.

Izčrpno popisuje Johnston tudi velika sibirska industrijska mesta. Američan pravi dobesedno:

»Ugotovil sem, da mora večina delavcev prebivati v barakah, zgrajenih globoko v zemljo, tako da samo strehe mole iz zemlje.«

»Vse, kar sem v Sovjetski zvezi videl in spoznal,« tako končuje Johnston svoja izvajanja, »me je prepričalo o tem, da so Sovjeti brezpogojno odločeni obdržati sedanji sistem.«

Samo v prepričanju ljubljanske purgarije se je ta sistem že zdavnaj unesel in je postal že čisto pohleven in krotak. Srbija je vendar tako daleč, Romunija pa še dalje — da o lublinski Poljski in Finski ne izgubljamo besed.

Zenačenje delavskih in uradniških rodbinskih doklad

Na podlagi pooblastila z dne 7. novembra 1944, G. Z. VIII 10 Z/F danega mi od vrhovnega komisarja za operacijsko ozemlje »Jadransko primorje«, odrejam:

§ 1. Razpredelnica A, Rodbinske doklade in zadevni prispevki za industrijo, A, tedenske doklade, izdana s kr. ukazom z dne 20. marca 1941, št. 122, Službeni list št. 6/59 A, iz leta 1943, razširjena na ozemlje Ljubljanske pokrajine s kr. uredbo z dne 21. decembra 1942, št. 1882, Službeni list št. 1/59 A, iz leta 1943 in spremenjena z naredbo šefa pokrajinske uprave za ljubljansko pokrajino z dne 27. marca 1944, št. 52, Službeni list št. 78/25 iz leta 1944, se spreminja in se glasi:

Dnevne doklade: Delavci in uradniki: družina z 1 otrokom 2 liri, družina z 2 ali 3 otroki za vsakega otroka 2.70 lir, družina s 4 ali več otroki za vsakega otroka 3.20 lir za ženo 2.90 lire, za vsakega roditelja 1.90 lire.

§ 2. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu šefa pokrajinske uprave v Ljubljani, obvezno moč pa dobi s 1. julijem 1944.

Ljubljana, 28. novembra 1944.

Prezident: div. general Rupnik

Protikomunistična predavanja v industriji, na strokovnih šolah in na podeželju so s 3. decembrom 1944 do nadaljnjega ukinjena.

Zaradi sočutja do bolnikov in ranjencev so katranizirali del Zaloške ceste med splošno bolnišnico in železniškim prelazom ter cesto za mrtvašnico. Katranizirali ali asfaltirali so še nekatere druge ulice in hodnike za pešce, nadaline pa še nameravajo.

Trgovci s kurivom so s 1. decembrom t. l. začeli razdelievati tretji obrok drv za domačinstva, in sicer: na nakaznico D 100 kg na nakaznico A 150 kg, na nakaznico B 200 kg in na nakaznico C 300 kg. Ker trgovci nimajo v svojih skladiščih še zadostnih količin, naj se zglase najprej tisti, ki drva res nujno potrebujejo.

Božičnico za Begunice iz Notranjske, ki se nahajajo v Ljubljani bo na praznik sv. Štefana priredil Odbor za Notranjce v okviru škofijske dobrodelne pisarne.

Proračun mestne občine ljubljanske za leto 1945. Na mestnem županstvu je razgrnjen predlog proračuna za leto 1945., ki znaša s skupnim zneskom izdatkov v višini 169.7 milijona lir in dohodkov v višini 135.9 milijona lir.

Smola dimnikarskega vajenca. Posebno smolo je imel mlad dimnikarski vajenec, ki je hotel na lahek način priti do večje vsote denarja. Prisvojil se je kolo in dinamo svetilko, prvo je bilo last policijskega agenta, drugo pa last nekega sodnika. Podjetnega tatu so prijeli že nekaj ur po dejanju.

Božične dodatke bodo delili mladini v Nemčiji. Mladostne osebe do 18. leta bodo prejele po 125 gramov sladkorja in po 200 gramov mezge. Odrasli bodo pa prejeli po četrt kg mesa.

Poslovne ure denarnih zavodov. Zaradi letalskih alarmov so poslovne ure denarnih zavodov za stranke od 1. decembra dalje od 8. do 12.30.

Centrala kož v Ljubljani obvešča vse rejce prašičev po pokrajini, da prejmejo pri oddaji svežih sviniskih kož od 1. decembra 1944 dalje do 31. marca 1945, poleg običajnega plačila za sviniske kože nagrado v usnju, in sicer: za vsak komad prvovrstne sviniske kože v težini ca. 4 kg do 12 kg ca. 1 kg podplatov za sviniske kože druge vrste pa ca. pol kg podplatov, obračunano po maksimalni ceni. Za manjvredne kože nagrada odpade.

Katere radijske oddaje postaje se sme poslušati. »Kärtner Zeitung« je pred kratkim objavila seznam radijskih oddajnih postaj ki se smejo poslušati. V seznamu je tudi Krani na valu 211.3 m.

Vneti kadilci znajo. Hudi kadilci, ki jih je močno prizadela najnovejša omejitev dnevnega obroka tobaka, so si kaj kmalu pomagali iz zadrege. Začeli so kaditi posebne mešanice, sestavljene iz »Alpa« čaja ter drugih čajev in tobaka. Pravijo, da je takšen »tobak« zelo dober.

Osebne vesti

UMRLI SO:

V Ljubljani: Tea Klanjšček; Miro Drčar; Svetozar Vesel, fin. blag. ravnatelj v p.; Andrej Keršinar, stroj. drž. žel. v p.; Franc Marinc, mestni uslužbenc v p.; Antonija Zorer; Franc Vendramin, šolski upravitelj v p.; Hedvika Pehani, soproga gen. ravn. Vzajemne zavarovalnice; Joahim Bevčar, žel. v p.; Miro Drčar; Franc Urbančič, pos.; Vinko Košir, osmošolec; Melita Jelačinova; Apolonija Gorenc; Franc Kralj, Blaž Mrak, mizar in posestnik; Katarina Jovanović, učiteljica v p.; Frančiška Košak; Karolina Ivančič; Pavla Arko, Marija Primšar; Andreja Kristan; Ana Benda, služkinja.

V Selih pri Mirni: Anton Smolič.

V Celju: Viktor Šmigovec in Marija Šmigovec, bivša upraviteljica dnevnega zavetišča v Celju.

V Budonjah pri Vipavi: Rozalija Makovec.

V Žabnici: Peter Oman.

Na Krku: Ivica in Janezek Pfeifer.

Na Velikem Osolniku: Ivan Habič, tapetniški mojster.

V bližjem okraju: Franc Krenčič; Jakob Slivnik; Anton Zajc.

V Beljaku: Hilda Lukež, lekarniška pomočnica, Hermina Glabučnik.

V Preski na Gorenjskem: Ivana Tepina.

V Trstu: Matilda Fornararič; Martin Skaričič; Katarina Galovič; Jakob Obersnel; Alojz Badjura; Avrelij Prelesnik, trgovec.

V Tarčentu: Felicita Mihalič.

V Dolini: Olga Vodopivec.

V Kranju: Radojka Ulrihova.

V Gradcu: Marija Roma Pahič; Josipina Korčak, poštna oficialka v p.; dr. M. Karničnik, notar v p.; Marija Čušinova, vdova po šol. upr.; Ana Slasičeva; Janez Škorjanc, pisarniški ravnatelj v p.

V Celovcu: Martin Šerbec; Terezija Grad; Amalija Zupanova; Marijana Čad, vdova po banč. urad.; Karel Polajnar, postrešček; Olga Čanko frizerka; Adelajda Kuhar, šivilja; Katarina Močilnik, kmetica.

V Novem mestu: Ivana Cesar.

V Sodražici: I. Lovšin.

Naše sožalje!

Listek „Družinskega tednika"

Ugotavljanje spola še nerojenih otrok

Napisal dr. Hans Hartmann

Nemški znanstvenik prof. dr. Oskar Haempel s poliedelske visoke šole na Dunaju je pričel raziskovati že dolgo znano sled do vnaprejšnjega ugotavljanja spola pri še nerojenem človeku in je nedavno objavil tudi svoje nepričakovano presenetljive izsledke. Ti izsledki pomenijo vdor v svet doslej najglobljih skrivnosti okoli moškega in ženskega praprincipa, vdor, katerega moremo in smemo postaviti vštric s kemičnimi pojasnitvami spolne privlačnosti dr. Maxa Hartmanna in dr. Richarda Kuhna.

Prof. Haempel je vbrizgal seč nosečih žensk samicam in samcem pezdirkov, neke vrste rib. Iz nasledkov, ki so se potem pojavili na njihovih telesih, je ugotovil, ali bo otrok, ki se bo rodil, moškega ali ženskega spola. Ko so bili otroci rojeni in je bila mogoča kontrola, se je izkazalo, da je bila napoved od 104 preiskanih primerov v 86.5% pravilna. Pomen tega rezultata je postal še toliko večji, ker je dr. Haempel naknadno ugotovil v večini primerov tudi vzroke napačnih napovedi. Napovedi je postavil namreč tudi v primerih ko je poginila večina od šestih ribjih samic in šestih ribjih samcev, kolikor jih je potrebnih za natančno napoved. Ribe so poginile zato ker je seč nosečih žensk vsebovala strupe, kar je povzročilo popolno izpremembo znakov in vodilo do pomotnih napovedi. V takih primerih je treba noseči ženski predpisati mani vznemirjajočo brezmesno hrano. Natančna napoved je možna samo v primerih ko ostane živih vsai osem rib od teh polovico samic in polovico samcev.

Da moremo popolnoma razumeti smisel Haempelovih odkritij je potrebno, da se vmislimo v posebne, nikakor ne splošno znane predpostavke. Dve izmed njih sta tako važni, da terjata načelno razširitev naše biološke predstave o svetu. Prvo dejstvo je to, da izloča seč nosečih žensk, tako v primerih moškega kakor ženskega spola, povečano množino hormonov. To povečano izločanje izvira iz okoliščine, da izloča v materino seč svoje moške (če je deček) ali ženske (če je deklica) hormone tudi še nerojeni otrok, ki je z materjo zvezan. Ker je na vsako bitje v osnovi dvospolno, odpošilja v obtok krvi prav tako moške kakor ženske hormone, ki prehajajo nato skozi obisti in jetra v seč. Tako je tudi pri vsaki noseči ženski. Toda vselej tedaj, torej v normalnih primerih, ko ne gre za polženska in polmoška bitja, temveč za nosečno združitev dveh različno ali istospolnih bitij (matere in otroka), prevladujejo bodisi moški, bodisi ženski hormoni. Kadar se torej otrok v materinem telesu prične izpreminjati v spolno bitje in se mu razvijajo spolovila, prične odpošiljati tudi svoje hormone v materin krvni obtok in po njem v seč. Ker se to dogaja od tretjega meseca nosečnosti dalje, je mogel prof. Haempel delati uspešno svoje poskuse v času od tretjega do devetega meseca nosečnosti.

Že leta 1934, sta dva nemška raziskovalca, W. Lüttge in W. von Merz, prodrla globoko v skrivnost izločanja hormonov skozi seč nosečih žensk. Našla sta v fetalnem (zarodnem) presnavljanju moškospolno substanco moškega zarodka in ugotovila da reagirata krvni serum matere, ki nosi otroka moškega spola, ob moškospolnem substratu. Po fetusu (zarodku) izvirajoči hormoni so bili torej »fiziološki«, to se pravi tu, da so se vezali v skupnost in prehajali tako tudi v materino kri. Od tu dalje je pa le korak do spoznanja, da je mogoče napraviti s pomočjo hormonov v seči noseče ženske poskuse, iz katerih spoznamo, ali je zarodek moškega ali ženskega spola. Tako nam pravi že najpreprostejši logični zaključek. V prvem primeru, če je torej zarodek moškega spola, bo tako vplival na hormonsko vsebino materine seči, da bo moškohormonska subtanca močnejša, tako rekoč prevladujoča. V drugem primeru, ko je zarodek ženskega spola, bo ta spet vplival tako, da bo prevladovala ženskohormonska substanca. In kakor je napovedala logična domneva, tako je pokazala tudi praksa poskusov. Na poskusnih ribah so se pri vbrizganju seči nosečih žensk pokazali znaki nasledkov na njihovo zunanjo preobrazbo bodisi v smislu večine moških, bodisi v smislu večine ženskih hormonov.

Haempel je ugotovil v vsakem posameznem primeru svojih 104 poskusov prevladovanje te ali one substance in dosegel popolnoma pozitiven rezultat v 54 primerih dečkov in 36 primerih deklic. Od vsake poskusne matere je vbrizgal šestim ribam moškega in šestim ženskega spola, 0.025 ccm skrbno v ta namen pripravljene seči, in sicer trikrat v treh zaporednih dnevih, v celoti torej vsaki ribi 0.075 ccm seči. Pri tem je pa treba upoštevati, da ni iztisnil iz nobene ribe nobene tekočine in da tudi noben njen organ ni bil poškodovan. Če je pričakovani otrok moškega spola, potem dobe ribji samci takoj svojo lepo drstno barvo, ki se sicer pojavi na njih samo ob njihovi spolni zrelosti. Razvoj njihove barve je treba zapisovati na podlagi posebne barvne lestvice v 1., 3., 5. in 7. uri. Pri ribjih samicah se v takem primeru ne pojavijo nikakršni znaki kake izpremembe. Če je pa otrok, ki ga pričakujemo, ženkega spola, potem narastejo samicam pezdirkov takoj njihova legla (nastavki, s katerimi izločajo svoja jajca v školike, da se v njih izvale mlade ribice).

Potem je seveda treba natanko preštudirati vse pojave, ker je v vsaki seči zastopan tudi nasprotni spolni hormon, četudi v manjši meri od odločujočega, in ker se vrši izločanje hormonov v določenih ritmičnih ciklih. To je tako drugo dejstvo odločilnega načelnega biološkega pomena, katero je treba upoštevati. To utežuje določanje spola še nerojenega otroka, zakaj če je seč vzeta v času, ko telo noseče ne izloča v seči hormonov, se vsa podoba popolnoma izpremeni. Če se je pa kljub vsem tem težkočam dosegel že tako lep uspeh, more biti znanost upravičeno nani ponosna.

Opomba prevajalca: Vsa načela, ki jih tu opisuje dr. Hartmann kot najnovejša odkritja in ponos moderne znanosti, so bila skorai natanko tako znana že starim Egipčanom. Stari Egipčani so namreč vedeli, da je mogoče s pomočjo seči noseče ženske ugotoviti spol še nerojenega otroka. Samo da so za poskuse uporabljali žitna zrna in ne rib. Rezultate so spoznavali po načinu kalitve zrn. Kakšni so pa bili ti znaki na kalch, nam ni znano. Tudi to najnovejše odkritje nam torej iznova potrjuje staro resnico, da so davna ljudstva vedela veliko stvari, ki jih je »napredneišaj« znanost potem zavrgla kot »praznoverje«, a se najnovejša spet vrača k njim.

Trideseti rojstni dan

Napisala Karla Matzenauer

Okna so bila na široko odprta in so propuščala v visoki, svetli prostor voni in toploto mladega pomladanskega dneva. Prav nalahno se je igral veter z zavesami in prav nežen je bil voni španskega bezga, ki je vdiral v sobo na krilih vetra.

Dora je sedela pri oknu in zapirala oči. Dolge, svilene vejice so ji počivale na licih in visoke, ozke obrvi so se bočile nad trepalnicami. Lep je bil njen obraz. In lahek, srečen smehljaj se je poigraval okoli njenih napol odprtih ust.

Dora je sedela in pozabila na svet okoli sebe. Mislila je na včeraj. Na večer pred svojim tridesetim rojstnim dnevom. Slavili so jo. Dora Mersinova, slavna kiparka. Slavne in vplivne može so včeraj sprejele medse te stene. Može, ki Doro občuduejo in si jo snubijo. Vsak po svojem temperamentu; in vsak bi bil presrečen, če bi mu Dora obljubila da mu hoče postati žena. Toda Dora se je samo smehljala. Ni bila ošabnost ali omalovaževalnost, ki ji tega ni dovolievala, bila je le zadovoljnost s svobodno usodo. Dora si ni želela ničesar več. Bila je mlada, lepa in na vrhuncu svojih uspehov. S svojim zadnjim delom, »Ljubečo deklico«, je dosegla na veliki razstavi prvo nagrado. In svoje najnovejše delo ki je stalo še neobdelano v atelieju, je videla v duhu tudi že dovršeno. »Ženska pri voduiaku« jo bo imenovala.

Dora se je nenadoma dvignila. Morala je v atelje. Nekaj jo je gnalo tja. Obstala je pred svojim še nedokončanim kipom. Potegnila je mokro cunjo z oblikovane gline in jo opazovala. Da, to je bilo njeno najnovejše delo. Zamišljeno je stala pred njim. In njeno prvo? Kaj neki je bilo?

Iščoč je šla po prostoru in prav zadaj, v skritem kotu, je našla nekaj. Pokrito je bilo s staro, zaprašeno cunjo. Dvignila je vse skupaj in postavila na sredo atelieja. Potem je odstrla cunjo. Bila je glava. Moška glava. Obraz z ozkim visokim čelom samovolnimi, skorai upornimi usti in energično brado, docela uskladeno z usti.

Dora je počenila na tla in se zastrmela v negibni moški obraz. Da, to je bil Andrej. Kako daleč daleč je že vse! Popolnoma ji je bilo izginilo iz spomina. Vse. Vse pred Andrejem in vse za časa njega. Dorin obraz je ostal nespremenjen, toda srce ji je bilo hitreje. Tako hitro kakor takrat. Devetnajst let je bila stara in Andreju jih je bilo dva in dvajset. Oba sredi uka, oba sredi mladosti in prepričanja, da moreta tudi svet sneti s tečajev.

Bil je čudovit pomladanski dan. Andrej je kratko in malo odtrgal Doro od njenega dela in jo odpeljal ven. Potem sta šla peš dalje in nazadnje sta ležala drug blizu drugega pod cvetočo hruško. Cvetje se je blestelo v nežni rožnati belini, in kadar je veter mehko pobožal veje, se je usipal z njih cvetni dež in padal Dori v lase. Nebo je bilo modro. In Andrejeve oči so srečno žarele, ko je ležal poleg nje in držal v svoji njeno roko.

Govorila nista. Ležala sta molče. Levčasih je Dori roka živčno zadrhtela. Potem so se krepke Andrejeve roke močneje ovile okoli njenega pasu, in Dora je pomirjeno zaprla oči in sanjala. Takrat so bila njena naziranja zelo zmedena. V njej se je vse burilo in viharilo, ne da bi vedela kaj je in kaj naj s tem počne. Bila je zelo nesrečna, živčna, razdražljiva, in vselej je bil le Andrej ki jo je vedel pomiriti in opogumiti. Bila je nezadovolina sama s seboj. V svoje delo ni imela zaupanja, započeta dela je puščala nedovršena in se jokala. In takrat je bilo tudi, ko je Dora neprenehoma zatrjevala, da bo s trideset imi leti umrla. Pod nobenim pogojem ni hotela doživeti več ko trideset let. Sprva se je Andrej smejal. Ko pa mu je Dora to dalje ponavljala, je poskusil spregovoriti z njo pametno besedo. Uspelo mu ni. Dora je vztrajala pri svojem z vso neusmiljenostjo mladosti, in nič na svetu je ne bo odvrnilo od tega, je pravila, da ne bi na svoj trideseti rojstni dan izvršila svojega sklepa.

Kaj se je le neki zgodilo z Andrejem? Razšla sta se ne da bi bila Dora to opazila. Dosegla je uspeh, življenje jo je zaposlilo dobivala je naročila, in Andrej, cvetoča hruška, modro nebo, vse je bilo pozabljeno. Lahno hrepenenje se je prikradlo v Dorino srce.

In danes je dočakala svoj trideseti rojstni dan. Smejala se je prenapetim mislim mlade, neumne Dore. Prav za nič na svetu ni bila pripravljena končati svoj uspeh in svoje lepe dni. Še nikoli prej ni občutila večje potrebe po življenju, ustvarjanju in uspehu kakor prav tedaj.

Dora je globoko zadihala. Potem je skrbno prijela študijo glave in jo postavila na stojalo, poleg »Ženske ob vodnjaku«. Lahno so drseli Dorini prsti čez glinasto glavo.

Tedaj se je iz sosedne sobe oglasil telefon. Ko je Dora dvignila slušalko, ji je roka nalahno zadrhtela. Mehak, zategel glas je slišala imenovati njeno ime. »Dora? Čez pol ure bom pri tebi. Odpeljala se bova ven.« — »D. Odpravila se bom.«

Andrej! Dora je vedela. Takoj ga je spet spoznala. Po čem prav za prav? Tega ni vedela. Andrej! Ali je zasijalo sonce svetleje kakor pred nekaj trenutki? Ali je postal voni španskega bezga slajši? Ali je postalo življenje lepše odkar...? Dora je zamišljeno zmignila z glavo.

Dora in Andrej sta se peljala ven. Dora ni vprašala kam. Vedela je. In tudi Andrej ni govoril o tem. Potem sta sedela pod drevesom pod njuno hruško. Cvetje se je blestelo v nežnem rožnatem nadihu in če je veter mehko pobožal veje, se je usipal cvetni dež v Dorine lase.

Govorila nista. Dora je bila srečna kakor še nikoli prej, in ko se je ozrla v Andreja, je lahno prikimala z glavo. In ko je prav tedaj padel cvetni list na njeno lice, ga ji je Andrej s poljubom odstranil...

Po nebu sta se podila dva mala, bela oblaka. »Dora, danes je tvoj trideseti rojstni dan.« Dora je prikimala. »Da, Andrej.« — »Kako ti ugaja življenje?« — »Lepo je, Andrej.« — »Ne tisto mislim, kar si delala nekoč pred mnogimi, mnogimi leti. Ali se še spominjaš?«

In veter je razgnal nežna, bela oblačka na nebu vsaksebi. »Da, Andrej.« — »Ali misliš še vedno tako?«

Dora se je smehljajoč se ozrla v Andreja. »Ne, Andrej.« — »Svoje nazore si torej spremenila?« Dora je prikimala. »Živeti hočeš, Dora, kaj ne?« — »Da, Andrej.« — »Z menoj, Dora?« — »Da, Andrej.«

In na nebu sta se oba mala oblaka združila v enega.

Usnjene izdelke barvajte le s specialno barvo ki usnju ne škoduje. Elaks — Napoleonov trg.

Vsak stanovalec mora točno poznati vse izhode, zasilne izhode in zidne proboje svojega zaklonišča tako, da jih najde tudi v največji razburjenosti pri popolni temi.

POVRAČILO

NAPISAL HEINRICH ZILLICH

Kljub temu, da je svojo ženo res ljubil, neki mlad kmet nikakor ni mogel pozabiti, da je imela preden se je z njim poročila, že drugega ljubčka. Zato je ravnal z njo surovo, jo zmerjal za vsako malenkost in pravil, da bo mogel pozabiti na njeno preišnjo ljubezen šele tedaj, kadar bo sam kdaj skočil čez zakonski plot.

To je ponavljal vedno češče in menil, kakor je pripovedoval s takim dejanjem »izravnavati račun«, ki je bil med njima. In oziral se je tudi rad po vseh priložnostih, čeprav mu je pri tem srce krvavelo. Nazadnje se mu je pa le zazdelo da bi utegnil najti razumevanje za svoj načrt pri mladi sosedi. Pričel ji je prišepetavati lepe besede, in čeprav se ga je ogorčeno branila, je vendar uporabil prav vsako priložnost, da se ji je dobrikal. To je trajalo tako dolgo, dokler mu soseda nekega dne le ni obljubila, da bo prišla zvečer na njegov skedenj. Toda bila je poštena žena, in ko je sosedu obljubila večerni sestanek na skednju, je takoj odhitela k njegovi ženi in ji vse izdala.

Ko je sonce zašlo, je hitel mladi kmet v svoj skedenj kjer je poln pričakovanja in ves razburjen objel žensko, ki ni spregovorila niti ene same besede. Toda pri duši mu je bilo vendar neznosno, in najrajši bi bil pobegnil. Zato tudi sam ni spravil z jezika mnogo besed. Rekel je le, ker je čutil dolžnost govoriti da tako ljubka ženska ne bi smela sedeti na bodeči slami, ampak vse dni samo na mehkih blazinah.

Po teh besedah je žalosten odšel s skednja in se dolgo potikal naokoli, ker si ni upal oditi v hišo k ženi in ni vedel, kako naj ji od sramu zaradi storjenega še pogleda v obraz. Ko pa je nazadnje le stopil boječe in oklevajoče v kuhinjo, je zagledal ženo sedeti na mehki blazini poleg ognjišča. In zrla je vanj s smehljajem ki je izdajal veliko ljubezni in nič mani sočutja. Da pa ne bi izdal svoje slabe vesti, jo je spet surovo nahrulil in jo vprašal, če je tako lena, da še pri ognjišču ne more stati.

»Ah, moj ljubi mož!« je odgovorila žena šaljivo. »Saj si mi vendar sam naročil, naj sedim na mehki blazini namesto na bodeči slami...«

V tistem trenutku ga je minila vsa žalost in zaskrbljenost. Veselo je objel svojo ženo, jo poljubil in ji dejal, da je zdaj pač vse poravnano in so vsi računi med njima izenačeni.

Rojstvo volovskega menueta

Anekdota iz Haydnovega življenja.

Napisal F. O. H. Schulz

Kapelnik kneza Esterhazyja, Josip Heydn, je sedel že nekaj ur nad svojimi notnimi listi, ki so pokrivali vso mizo, in vpisaval noto za noto, da ustvarj simfonijo, kakršne svet še ni slišal. Čim je bilo nekaj dvojnih partiturnih strani dovršenih, jih je komponistova desnica potisnila čez mizni rob, da so zleteli na tla in se zgrinjali na bodočo dragocenost predstavljajoči kup. Z vsakim novim listom, ki ga je Haydn vzel v roke, je vidno naraščalo mojstrovo veselje do dela. Zapeljivo so plesali žarki majskega sonca po listih papirja. Haydn se zanje ni zmenil. Mogočnejše sonce je sijalo v njegovi duši. In stvarjalna sila njegovega genija je silila v odrešujoče rojstvo.

Nobena živa duša si ob takih trenutkih ni upala priti v njegovo bližino. Celó njegova žena, zaradi svoje neustrašenosti daleč znana Ksantipa, ki si je bila v neki nepazljivi uri osvojila mladega Haydna, in se niti od zlodeja niti od stotnije pandurjev ni dala ugnati, se je tedaj izmikala bližini svojega sicer tako volinega zakonskega moža. Haydn je to vedel. Toliko boli se je zato začudil, ko se je prav v trenutku ko je oblikoval prvi list melodij za andante svoje simfonije, oglasil izpred vrat njegove sobe peklenski koncert, povzročen po divjem prepiru med njegovo ženo in nekim moškim, katerega glas se mu je zdel popolnoma neznan, ki je pa postajal tem glasnejši in grozeč, čimdalj se je nadaljeval besedni dvoboj.

Haydn je vrgel jezno gosje pero na papir, da je brizgnilo črnilo na vse strani po notah. Ko pa je hotel planiti kvišku, da bi skočil k vratom in pregnal povzročevalca nemira, so se dveri nenadoma same odprle in Haydn je zagledal pred seboj moškega tako neverjetno slikovite zunanjščine, da se je mojster najprej pošteno začudil, nato pa prisrčno zasmejal. Tujec, rejen petdesetletnik v pisanem, grotesknem oblačilu madžarskih živinskih prekupcev, je spoštljivo privzdignil svoje zanimivo pokrivalo, potegnil nerodno iz zadnjega dela svoje dolge riave suknje ogromno rdečo ruto si počasi obrisal pot s čela in se predstavil komponistu z globokim priklonom kot posestnik Ignac pl. Zapolya. Njegovo zanimanje so krave in svinje. Njegova ljubezen je pa posvečena debelemu volu, je dodal mnogo obetajoče mežikajoč.

Haydn je bil osupel. Njegov dolgi obraz se je še podaljšal. Spregovoriti ni mogel niti besede. Ignac pl. Zapolja mu sploh ni dal do besede.

Nazadnje se je pa Haydn, potem ko se je žalostno ozrl po svojem prekinjenem delu, le toliko osmelil, da je vprašal možaka s čim mu more ustreči. »To ne bo nič težkega,« je odgovoril ljubiteli debelih volov.

»Veste, gospod Haydn, čez štirinajst dni se bo poročila moja hči z Janošem Fichtelheimerjem iz Olsonya. To bo posebno imenitno ženitovanje. In za to priliko potrebujem menuett. Veste, gospod Haydn, tak menuett, ki bo sam dvigal noge. Da, tak menuett potrebujem, gospod kapelnik.« Pri zadnjih besedah je napravil trgovec z volj tako smešno kretnjo, da so Josipu Haydnu od smeha solze napolnile oči in se ni mogel nič več dolgo upirati Zapolyevi prošnji. Naročil mu je torej, naj se zglasi spet čez deset dni, da dobi zaželeno.

Točno ob istem času se je desetega dne spet pojavil živinski prekupec pri Haydnu, da prevzame note naročenega menueta. Haydn, ki je večer prej dokončal svojo simfonijo, je bil dobre volje in je prijazno stisnil možaku v roke plesno skladbo, potem ko mu jo je prej še sam zaigral na klaviriu. Živinski prekupec je porinil hlastno note v levi notranji žep svoje suknje in izginil izpred oči začudenega skladatelja hitreje kakor je bil prej prišel. Haydn je mrmral nekaj o nehvaležnosti, potem je pa kmalu pozabil na to dogodivščino, ki se je bila tako veselo začela in potem tako nenavadno končala.

Približno trije tedni so nato minili od mešetarjevega hlastnega odhoda. Haydn je pa bil s tistim časom z vso pridnostjo naštudiral svoje novo simfonijo, in tisti večer naj bi bila v knežji palači njena prva javna izvedba. Haydn je sedel pri klaviriu, da vso skladbo še enkrat prekontrolira, ko so se oglasili nenadoma od nekod resnično nepriljetni glasovi. Jezno je zaprl klavir in prisluhnil, da bi ugotovil, od kod tiste motnje. In tedaj se mu je zazdelo, da sliši neke razglašene melodije iz svojega menueta.

Vmes je mukal vol, da se je zdelo ko da se oglaša pozavna sodnega dne. Haydn je odprl okno. Tedaj je zagledal pred svojo hišo ciganso kapelo s cimbalami in basi. Na čelu kapele je pa stal Ignac pl. Zapolya, držeč na povodcu rejenega vola in s snetim klobukom oznanjal mojstru, da je vol plačilo za napisani menuett. Haydnu je zastala sapa. Izmenoma se je oziral zdaj na mešetarja zdaj na vola, ki naj bi poslej postal njegova last. Svojevrsten honorar, si je mislil mojster. Ker pa na tako presenečenje ni bil pripravljen, je zmeden sedel v naslanjač ob oknu, da bi zbral svoje misli in se pripravil na naslednje trenutke.

Ciganska kapela se je počasi oddaljevala, Haydn je slišal iz daljave samo še razglašene melodije ciganske godbe. Ta nesreča se je torej oddaljevala. Ostal pa je vol. Kaj naj počne z njim? Medtem ko je še premišljeval o tem, so se na odprla vrata, in eden izmed uradnikov knezove uprave mu je sporočil, da so vola že udomili v hlevih njegove knežje svetlosti in da je knez ukazal izplačati svojemu kapelniku zani polnovredno kupnino.

Tedaj se je Haydn dvignil s sedeža in njegov obraz je prevzelo veselje. Globoko je zajel sapo in dejal v tonu velikega olajšanja: »Volovski menuett! Volovski menuett!«

Ta naslov je ohranila skladba do dandanašnjih dni.

Vzgojni problemi mlade matere

Ce je otrok trmast in samovoljen...

Bodi zelo obzirna z 2—3letnim otrokom!

Vzgojitelj je včasih postavljen pred prav težke in zamotane probleme. Posebno, ko se otroška psiha v najmlajših letih začenja razvijati, ko začenja kazati znake prve individualnosti. Takšne znake začne kazati otroška duša med drugim in tretjim letom, ko postane otrok trmast in samovoljen.

Marsikatera mati ali oče sta že obupala, ko je njun miljenček začel kazati znake samovolje. Ni se dal ne obleči, ne sleči, začel je starše in vzgojitelje gristi in brcati, skratka, delati vse ravno narobe, kakor si od njega zahteval. Če je prosil za slikanico, jo je takoj, ko jo je dobil, vrgel v kot in zahteval konja. Ko so mu dali konja, je tega vrgel v drugi kot in zahteval muco itd. Mamice, ki ne morejo drugače, kakor da ugodijo vsaki želji svojega najmlajšega, se po navadi vdajo in potrpežljivo prenašajo vse takšne in podobne izbruhe malega tirana. Marsikateri roditelj pa pograbi šibo in malega svojeglavca prav pošteno našeška. Toda postavlja se vprašanje: kaj je prav? Kaznovanje ali ne kaznovanje? Če hočemo na to vprašanje pravilno odgovoriti, se moramo malo poglobiti v otroško dušo in poskušati razumeti, kaj se v takšni glavici dogaja.

Izbruhi trme in samovolje se skoraj pri vseh otrocih javljajo med drugim in tretjim letom. To stanje traja nekaj mesecev in se potem tako, kakor je na lepem prišlo, tudi nenadoma izgubi. Danes vemo, da mora to obdobje trme in samovolje vsak otrok preživeti, da je to zanj dobro in da se s tem postavljajo temelji njegovi otroški volji. Otrok, ki teh znakov med drugim in tretjim letom ne bi kazal, bo prav gotovo v šolski dobi kazal znake izrazite šibkosti volje.

Če torej to izpremembo otroškega vedenja razumemo, bomo tudi lahko uravnali svoj odnos do takšnega otroka. Nič več ne bomo njegovega vedenja pojmovali tako tragično, nič več mu ne bomo zamerili njegovih izbruhov, ampak bomo skušali z lepo besedo in nežno vplivati nanj. Zakaj v dobi, ko kaže otrok trmo in samovoljo, si zavestno postavlja naloge svoji volji. Kar čez noč spozna, da se človek lahko za nekaj odloči, da lahko nekaj hoče. In spoznanje, da lahko doseže, kar hoče, prevzame otroka kakor pijanost. Otrok torej kar naprej nekaj hoče, in to njegovo hotenje je vedno drugačno od hotenja njegovih staršev. Otroku v tej dobi tudi ni važno, kaj hoče, temveč samo da hoče, pa čeprav to njegovo hotenje včasih nima prav nobenega smisla. V tem obdobju se torej otrok vadi v hotenju. In ko se je naučil in priučil temu, ga trma zapusti.

Otrok je v tej razvojni dobi duševno izredno občutljiv in mu moramo zato nuditi čim več miru. Zato moramo na otroka čim manj vplivati. Otrok se mora, še preden se začne pri njem obdobje trme in samovolje, naučiti ubogati naše ukaze in se priučiti sožitju s svojo okolico. Dobro je zato, da pride otrok pa končanem drugem letu v otroško družbo, zakaj v obdobju samovolje se vsako prilagojevanje novim razmeram vrši v otroku med izredno težko notranjo borbo. Zato ne dajte, da bi prav zdaj otrok doživljal kakšne izpremembe. Ne ločite ga od njegove stalne negovalke, ne navajajte ga ravno zdaj na kakšno novo družbo ali novo okolico. Če je doslej sam jedel, ga ni treba siliti, da bi odslej jedel pri mizi s starši. Zapomnite si, da vsak tak izbruh trme stane otroka mnogo moči in da mu gre zato do živega. Popolnoma mu tega ne smemo in tudi ne moremo prihraniti, prav tako mu pa v vseh stvareh ne smemo popustiti.

Najboljše je, da se na njegove izbruhe čim manj oziramo. Kaznovati ga pa za to tudi ne smemo, zakaj otrok ni sam kriv za to, kar počne. Otrok pa mora, kljub odločnemu upiranju, izvrševati vse tisto, kar je nujno, tako n. pr. mora pravočasno vstati in leči, pustiti se mora obleči in sleči itd. Naša naloga je, da vztrajamo do konca, da otrok to izvrši, čeprav bi se še tako branil in otepal. V majhnih, t. j. nebistvenih stvareh, pa moramo biti popustljivi in ne smemo izzivati njegove trme. Če noče, da ga po cesti vodimo z desno roko, pa ga vodimo z levo. To so malenkosti! Tu lahko ugodimo njegovi želji. Pri večjih stvareh pa se mora on ukloniti naši volji.

Na koncu naj še poudarimo, da moramo proti otroku, v tej dobi njegove izredne občutljivosti biti dosledni in da moramo v vsakem položaju ostati mirni. Ne dajmo se torej od otroka izzvati, da bi zoper svoje boljše prepričanje segli po palici. Ko bo otrok prestal obdobje trme in samovolje, bo spet priden in dober in z lahkoto bomo dosegli pri njem vse, kar bomo hoteli. In zdelo se nam bo, kakor da je otrok prebolel eno od mnogih otroških bolezni.

Vzgojiteljica

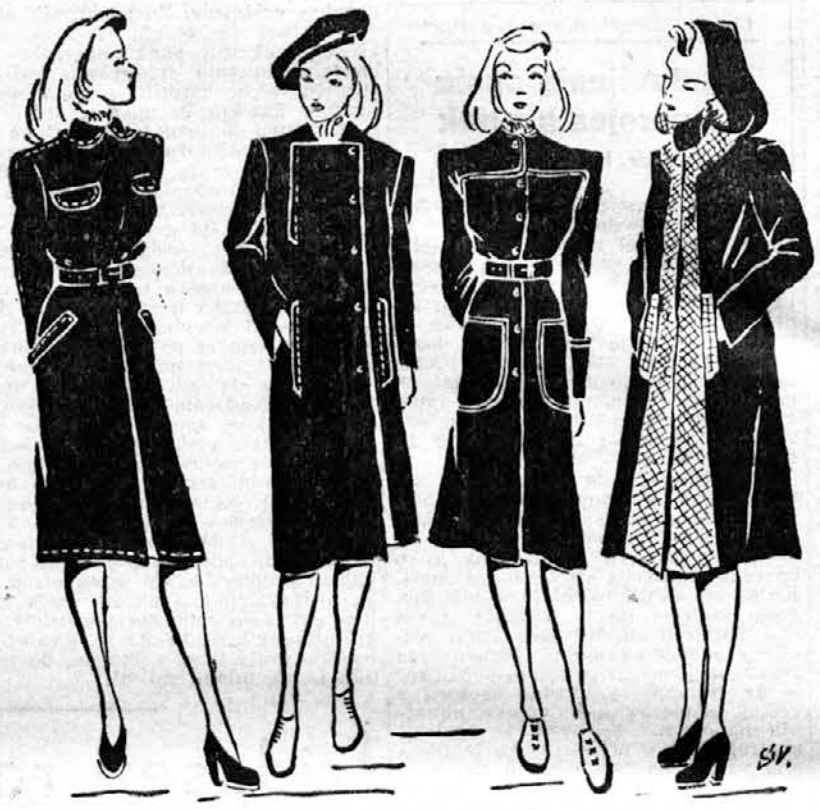

(Ti štirje modeli so risani izrečno za »Družinski tednik« in niso bili še nikjer objavljeni.)

Prvi osnutek na naši sliki predočuje preprost zimski plašč iz temnorjavega blaga. Prav ljubek je visoko zaprt ovratnik. Žepi in robovi so okrašeni s pošivki. — Drugi osnutek predočuje ohlapen plašč temnosive barve z nekoliko svojevrstnim štiriogalnim izrezom. — Prav eleganten je tretji plašč, primeren za vitke postave. Posebnost so veliki in elegantni žepi. — Četrti osnutek pa prikazuje ohlapen plašč s kapuco. Plašč je temnordeče ali temnozelene barve. Vstavek, ki poživlja tudi notranjost kapuce, je iz kockastega svetlosivega ali svetlorumenega blaga.

Ali naj napravita zakonca skupno oporoko?

Čeprav se zdi vprašanje pesimistično, je le prav, če ga dobro premislimo. Nikdar ne vemo, kdaj in kje nas bo doletela smrt. Vedno moramo biti nanjo pripravljeni.

Vsakdo ima nekaj svojih stvari in tudi kakšnega sorodnika, ki naj prevzame zapuščino. Mnogokrat se je že zgodilo, da so se po smrti razvile velike zapuščinske pravde zaradi malenkostnih prepirov med prevzemniki dediščine. To pravdanje preprečimo če naredimo oporoko, t. j. če sami odločimo, kako se bo razpolagalo z našo zapuščino. Če namreč ne zapustimo nikake poslednje volje, nastopi dedovanje po zakonu.

Če umre eden od zakoncev in zapusti skupne otroke, je položaj preživečega zakonca največkrat slabši, kakor če deduje po oporoki. Otroci dobe tri četrtine vse dediščine, preživeči soprog pa le eno četrtino in vse oskrbovanje, ki mu je potrebno za življenje. Gotovo je torej boljše, če zakonca še za živega sestavita skupno oporoko in preskrbita vse potrebno za primer smrti enega od obeh.

Zakonca lahko napravita oporoko sama brez prič tako, da spiše eden od obeh lastnoročno svojo oporoko in se nanjo tudi lastnoročno podpiše s svojim polnim imenom, ne samo s krstnim ali klicnim. Žena mora svojemu imenu pristaviti tudi svoje dekliško ime. Poleg tega je za pravilno obliko potrebna še označba kraja, kjer je oporoka napravljena, in točen datum. Ko je oporoka napisana, mora pod njo drugi zakonec lastnoročno različno napisati, da ta oporoka velja tudi kot njegova poslednja volja. Pristaviti mora datum, kraj in svoj polni podpis. Če se zakonca bojita, da bi pogrešila kakšno formalnost, lahko napravita oporoko pri notariu ali na sodišču.

Oporoko hrani, če je napravljena pri notarju, notar sam, lahko je pa shranimo tudi na sodišču. Nekateri jo hranijo v bančnem safu. Banka lahko izroči oporoko le onemu, ki ima od sodišča potrdilo, da je zakoniti dedič. Zato je priporočljivejše, če oporoke nočete imeti doma, da jo hranite pri notariu ali pri pristojnem sodišču.

Včasih se razmere tako izpremenijo, da oporoka, ki sta jo napravila zakonca, nima več prave podlage. V tem primeru se lahko izpremeni na ta način, da se napiše nova oporoka in se v njej izjavi, da je prejšnja neveljavna, ali pa gresta zakonca k notariu odnosno na sodišče, in tam hranjeno oporoko dvigneta ter na novo izjavita svojo poslednjo voljo. Nikdar pa ne sme vzajemne oporoke izpreminjati le eden od zakoncev, ker taka izprememba pred zakonom ne velja.

Kar je skupno sklenjenega, je moči le skupno izpremeniti odnosno razveljaviti. Oporoka velja za razveljavljeno tudi tedaj, če oba zakonca pismeno pozoveta sodišče, da jima oporoko vrne.

Če hočeta zakonca spet napraviti novo oporoko, se morata držati istih formalnih predpisov kakor pri prvi.

Kako negujemo čevlje

Ko pridete domov in odložite čevlje, jih na vsak način nataknite na kopita. Če teh nimate, jih nagačite s časopisnim papirjem. Čevlji se pri hoji namreč upognejo in razširijo, posebno če so mokri. Če jih ne daste na kopita, ostanejo v upognjeni obliki in nikdar več ne bodo tako lepo stali na nogi.

Običajno snažimo čevlje tako, da jih najprej zbrišemo z vlažno krpo če so preveč blatni, pa tudi z mokro, nakar jih dobro obrišemo. Krpo moramo na vsak par splakniti, ker drugače prah ali blato samo razmažemo ne

pa odstranimo. Seveda ne smemo pozabiti na podplate. Tudi te je treba označiti: blato se na podplatu posuši in kamor stopite v stanovanju, bo ostal za vami blaten madež na tleh. Čevlje zdrgnemo nato s ščetko za blato, da iz vseh robov in zarez očistimo prah, ki ga s cunjo nismo mogle tako natančno odstraniti. Že ko so čevlji zdrgnjeni s to krtačo se morajo malo svetiti. S kremo jih nalahko namažemo, rob podplata in pete močneje, gornji del na [illegible] tako namazani čevlji naj nekaj minut stoje, da usnje kremo vpije. Skrtačimo jih z mehko ščetjo in nato še z mehko krpo. Če boste čevlje snažile na ta način, se bodo vedno lepo svetili.

Če opazite na čevljih, potem ko ste jih že umili in s trdo ščetjo osnažili, še vedno razne madeže, jih odstranite z jelenovo soljo. Sol raztopite v vroči vodi in pustite, da se tekočina ohladi. Umazana mesta drgnite s to raztopino toliko časa, dokler ne nastane pena. Nato čeveli posušite s čisto krpo in namažite s kremo.

Čevlji, ki so bili večkrat mokri, zelo radi otrde. Zmočite jih z vročo vodo, nakar jih natrite s kakšno maščobo. Postali bodo takoj volini. Usnje čevlja mora biti vedno namaščeno, drugače postane krhko in se začne lomiti

Lakasti čevlji zahtevajo posebno nego. Takoj ko jih po rabi sezujete, jih morate napeti in s suho krpo obrisati prah. Če so slučajno nastale na usnju razpoke, jih namažite s črnim voskom in zdrgnite s krpo ali usnjem. Vsak dan snažite na običajen način le z belo kremo, samo rob podplata in pete namažite s črno kremo. Usnje mora biti vedno mastno, drugače popolnoma spoka.

Vseh čevljev ne nosite vse leto. Ene poleti, druge pozimi. Vendar čevljev, ki jih pravkar ne nosite, ne smete zanemarjati. Ni dovoli, če jih spravite v omaro, odnosno v prostor, določen za to, in jih do prihodnje uporabe sploh ne pogledate. Tudi ti čevlji potrebujejo nege, seveda ne tako pogostne kakor čevlji, ki jih nosite. Od časa do časa morate tudi one čevlje, ki so spravljeni, osnažiti ali pa namazati s kremo. Tako negovani čevlji bodo vedno lepi in jih boste tudi dalje časa nosili.

Malo več pažnje na otroke!

Ob koncu letalskih alarmov čakajo na postajah električne cestne železnice množice ljudi. Seveda želi vsakdo čimprej priti domov, ako je že par ur prebil v zakloništču.

Ko privozi tramvaj, se prične množica gibati, vsakdo se pripravlja za naskok na že itak poln voz. Vsakdo gleda, da postavi nogo na stopnice. Kdor je močan, odrine s komolci in prostor mu je zagotovljen. Zadovoljno in tiho se smeje sam pri sebi, češ samo da sem jaz gor, za druge mi ni mar: vsak naj skrbi samo zase. Pri tem se pa ne meni za žrtve, ki ostanejo za njim, ne meni se, ako padajo šibke ženice in otroci po tleh in jih utegne kdo pomandrati. Vrhu tega pa polegne voz naprej, ko se ljudje še obešajo, ter je velika nevarnost, da pride kdo pod kolesa.

Tudi otroci bi radi prišli hitro domov: tudi oni so prezebli in lačni. Tako jih pa močnejši odrinejo in nehajo sem ter tja. Imam 12letno hčerko, ki jo je pri takšnem navalu doletela nesreča na postaji pri Figovcu. Deklica je stala nekoliko bolj zadaj, ljudje so bili popolnoma pobesneli, podrli so staro ženo in več otrok, na kar so kar po njih stopaje rinili v voz. Deklica leži že tri tedne s poškodovano nogo.

Čutim dolžnost javnost na to opozoriti, ker mislim, da je v teh dneh nešteto mater, ki vsak dan trepetajo za svoje malčke, kateri se vozijo s tramvajem, ali se bodo srečno vrnili domov. Naj bi se vsakdo, kadar se preriva v gneči, vživel v to, kako bi mu bilo pri srcu, ako bi njegov otrok ležal na tleh in bi drugi hodili po njem, in kako je pri srcu materi, ki pričakuje otroka h kosilu pa dobi obvestilo, da leži v bolnišnici zaradi nesreče pri tramvaju.

Ali se ne bi dalo napraviti tudi tukaj nekoliko več reda ali vsaj v toliko, da bi se odstranila nevarnost nesreče? Ali ne bi mogel sprevodnik prepovedati nadalnji dohod in bi voz šele potem odpeljal naprej ko so odstranjeni od dohoda ljudje? Previdnost je mati modrosti! Bolše je nekoliko zamuditi, kakor pa potem prenašati bolečine ali pa celo biti pohabljen za vse življenje. **Prizadeta mati.**

Najcenejše in najučinkovitejše kozmetično sredstvo

Ste uganile, kaj je to? Ščetka za obraz. Vsako jutro si ščetkajte obraz in tako ne boste nikoli spoznale, kaj so gube, kaj pobešena lica, ker vam bo kri pravilno krožila. Če si boste redno ščetkale obraz, vam ne bo treba delati pogostnih parnih kopeli, ki razširjajo znojnice. Vsakodnevno ščetkanje temeljito očisti kožo vsake nesnage. Obraz bo dobil lahek rožnat nadih, ki ga tako zavidamo otrokom.

Če še nimate ščetke, si omislite takšno, ki je pritrjena na žico in spiralasto zavita. Take so ravno prav trde. Primerna je tudi mehka ščetka za lase, če jo dobite s svetlimi dlakami. Barva dlake seveda ne igra nobene vloge, le boli čedne so svetle. Tako ščetko uporabljajte samo za umivanje. Po uporabi jo vedno do suhega obrišite in vtaknite v vrečico iz tankega blaga, da se ne bo prašila.

Za ščetkanje uporabljajte mlačno vodo, brez mila Če se vam zdi voda pretrda, ji dodajte nekaj boraksa.

Evo nekaj pravil za ščetkanje:

Zmočite si obraz in ščetko in ščetkajte narahlo ves obraz. Posebno močno drgnite okoli brade, da se ne bodo tvorili zajedalci. Nadaljujte z nosom, čelom in lici, pa tudi očmi, a imejte jih pri tem trdno zaprte. Ušesa si drgnite, da bodo postala rdeča. Močno si ščetkajte vrat, da preprečite gubanje. Pazite, da drgnete ščetko vedno le navzdol. Ščetkajte se vedno tako, da na določenem mestu s ščetko krožite, ne vlecite kože navzdol ali navzgor. Po ščetkanju splaknite obraz z mlačno vodo in ga do suhega obrišite. Nato si namažite kožo s hranilno kremo, ki jo po 20 minutah odstranite.

Če boste tako ravnale, bo koža ostala sveža in napeta do poznih let.

Lepotna napaka

Nekoč je prišla neka zelo znana dama k slavnemu kirurgu profesorju Sauerbruchu s turom na nekem zelo delikatnem delu telesa. Sauerbruch je tur prerezal in ga izlečil. Ko je pa prišla pacientinja zadnjič k profesorju, ga je zaskrbljeno vprašala: »Ali ne bo morda le še mogoče opaziti preostalo brazgotino, gospod profesor?« Sauerbruch se je tolažljivo nasmehnil in dejal: »To, moja velecenjena, bo odvisno samo od vas.«

● Porabni nasveti

Kadar nastopi mraz ne smeš imeti v sobah z vodo napolnjenih vaz in drugih posod. Pri nenadnem nastopu mraza lahko namreč voda v vazah zmrzne in ti bodo čez noč počile. Prav tako ob nastopajoči zimi zapri vse odtočne in dotočne cevi, da ti voda ne bo o prvi priložnosti zamrznila.

Če dojenček ponoči slabo spi, ga zvečer kopljite v lipovem čaju.

Rožene glavnike najlepše očistiš, če jih položiš v mlačno vodo, ki si ji primešala nekoliko salmijaka. Glavnike iz celuloida pa očistiš z bencinom.

Kokoš je mlada, če je trebušna grodnica še hrustančasta. Znak za mladost pri kokoših so tudi gladki kremplji.

Branje pri jedi je zelo nezdravo, poleg tega pa tudi nič kaj spodobno. Pri jedi morate misliti samo na jed, ker nam bo tako najboljši teknila in nam zalegla

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Zvitek

Zamesi testo iz enotne moke, kateri dodaš 10 dkg »Fosfatne moke«, 1 dkg kvasa in 1 žlico sladkorja in kolikor pač moreš utrpeti, maščobe. Testo naj nekaj časa vzhaja, nato ga zvaljaj na tanko in namaži s korenjevo mezgo, zvij in peci eno uro v neprevroči pečici. Je zelo dobra in tečna poslastica. **A. H.**

Korenjeva marmelada

Olupi in zreži na majhne koščke 2 kg korenja. Kuhaj ga toliko časa, da postane mehko. Nato ga pretlači in dodaj 1 zavitek limonina in ko se še popolnoma ohladi, še 1 prašek za konzerviranje. Da bo pa še okusnejše, dodaj še ½ kg marmelade, ki si jo dobila na karte. **A. H.**

*

Honorar za objavljeni recept dvignete lahko takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na Uredništvo »Družinskega tednika«, Kotiček za praktične gospodinje, Ljubljana. Poštni predal 253.

Šal kot spalna jopica

V dolgih zimskih večerih, ko sedimo v postelji in čitamo knjige, nas v roke in rame kaj rado zebe. Pomagamo si na ta način, da si spletemo toplo ogrinjalo preko ram in rok.

Za tako spalno jopico potrebujemo 15 dkg enobarvne ali pisane volne, 2 pletilki št. 2½, 2 pletilki št. 4, eno kvačko št. 3. Delo merimo zelo raztegnjeno.

Vzorec: 1 leva, 1 desna — za zapestja. Poljuben vzorec — ali na obeh straneh desne, ali kocke, rižasti vzorec ali kar vam pač najbolj ugaja.

Šal pletemo v enem. Začnemo pri enem zapestju in končamo pri drugem.

S tenkimi pletilkami nasnujemo 56 zank in pletemo 1 levo in 1 desno 4 cm visoko, nato pletemo še 12 vrst v vzorcu, ki smo se zanj odločile. Z debelimi pletilkami nato nadaljujemo v izbranem vzorcu (torej v istem kot prejšnjih 12 vrst). Že takoj v prvi vrsti, ko pletemo na debelih pletilkah, dodamo na vsakih 8 penteli eno, tako da dobimo 64 penteli. Pletemo naravnost 1,20 m dolgo. Ko merimo, pletenje raztegnemo. Nato vzamemo spet tenke pletilke in pletemo že v prvi vrsti vsako sedmo pentlijo po dve in dve skupaj tako da dobimo spet 56 zank. Naravnost pletemo še 12 vrst, nato začnemo s patentom t. j. 1 levo, 1 desno 4 cm visoko in zaključimo.

Šal prepognemo nato podolgem na dvoje in zašijemo tisti del, ki je pleten v patentu in še tistih 12 vrst, ki smo jih pletle na tenkih pletilkah. Na ta način dobimo na obeh skrajnih koncih šala zapestnike. Ostali del šala ostane odprt in ga obkvačkamo z zobčki.

Dva nasveta glede kuhanja krompirja

Ker nimamo na razpolago dosti krompirja in ga tudi ne moremo izbirati, je vsaka količina, ki jo dobimo, dobro došla, čeprav ni vedno tak, kakršnega si želimo.

Mnogokrat opazimo pri lupljenju surovega krompirja na enem koncu gomolja črnikaste madeže. Ta del gomolja se nam zdi slab in ga navadno

KRZNENE PLAŠČE

bele kožuščke, lisičje, dihurjeve, kunje boe, dobro ohranjene in kože domačih živali kupuje

Rot, krznarstvo. Mestni trg 5

odrežemo, pri čemer gre včasih precej krompirja v odpadek. Od zdaj naprej se ne bomo ustrašile teh madežev, ampak bomo vodi, v kateri se kuha krompir, tedaj ko bo zavrela, prilile nekaj žlic kisa. Madeži bodo izginili, ne da bi se okus krompirju izpremenil.

Zaradi zmrznjenja dobi krompir pogosto sladek okus. Takega krompirja ne jemo radi. Z malo truda si prihranimo krompir in popravimo njegov okus. Krompir moramo pristaviti v mrzli vodi; ko voda zavre, jo odlijemo in nadomestimo s svežo, v kateri potem krompir skuhamo do konca in slab okus bo sam po sebi izginil.

Pranje oblek iz umetne svile

Obleke iz umetne svile ne perite z ostrim milom ali pralnim praškom, ki vsebuje sodo, ker to blagu škoduje. Prati moramo res samo z najboljšim milom. Voda, v kateri perete in izplakujete, ne sme biti prevroča. Blaga se ne sme ovijati, ampak samo nalahko stiskati, da voda sama odteče. Blago sušite tako, da ga zavijete v krpo, kjer ga pustite toliko časa, dokler ne posrka blago, v katerem je zavito, odvišno mokroto.

Likanje opravimo z neprevročim likalnikom in vedno pravokotno na smer blaga, t. j. po širini in ne po dolžini.

MED TRNJEM IN CVETJEM

* LJUBEZENSKI ROMAN V DVEH DELIH *

In ni ji bilo treba dolgo čakati. Teta Marjana je prišla k njej, ko so bile njene oči še mokre od solz. Hlastno jo je vprašala:

»Teta Marjana, draga teta Marjana, ali veš, kje je moja mati?«

»Vem, dragi otrok!« je rekla Sušnikova, sedla poleg nje in ji povedala vse, kar je vedela. Pripovedovanje je zaključila z besedami:

»Tvoja mati čaka s hrepenenjem mojega sporočila, kdaj bi te lahko videla.«

»Najrajši bi takoj odšla k njej, teta Marjana,« je vzkliknila Sonja in ji pripovedovala o slikah, ki jih je videla v ilustriranem časopisu in o besedah gospodične Brendlove o Kalanu in njegovi ženi, ne da bi bila takrat vedela, da je njena mati.

»Hotela sem ji sama brzojaviti,« je rekla Sušnikova, »da si se vrnila in da jo boš obiskala čim ti bo mogoče.«

Od palač
VAN KAIT
ZOBNA KREMA

»Ali misliš, da moja mati ni več tako zdrava, da bi lahko sama prišla k meni?« je vprašala Sonja.

»Tvoja mati ni stara, kakor jaz,« je rekla Marjana, »saj ima komaj nekaj nad štirideset let in je še vedno lepa gospa. Boji se le, da je ti ne bi želela sprejeti tu. Če pa ti tako želiš, bo gotovo pripotovala v Ljubljano, čim bo dobila tvoje obvestilo. Najbolje bi bilo, da bi bila navzočna pri slovesnosti tvoje zaroke, ki jo bomo pripravili čim bo mogoče. Ali hočeš?«

»Da, da,« je vzkliknila Sonja vsa srečna. »Sama bom sestavila brzojavko.«

Potem je vzela list papirja in svinčnik ter napisala:

»Draga mama! Pridi k meni čimprej moreš. Pričakujem te s hrepenenjem. Sonja.«

Brzojavko sta Sonja in teta poslali na pošto po telefonu. Potem se je Sonja stisnila k Sušnikovi in jo prosila:

»Pripoveduj mi o mojem očetu in o moji materi! Vse, vse mi povej, kar veš!«

In teta Marjana je pripovedovala Sonji še dolgo v noč o njenih starših. Bilo je pozno, ko sta se spravili k počitku, že obe utrujeni od doživljajev tistega usodnega dneva.

XLIII.

Naslednjega dne je prišel najprej Boris Klemenčič v Bregantovo vilo in poiskal gospo Sušnikovo. Ko je vstopil v njeno sobo, je našel tam seveda tudi Sonjo, ki mu je radostno skočila v objem, rekoč:

»Kako neskončno dolgo se mi je zdelo od sinoči do danes, kar te ni bilo pri meni, moj dragi!«

»Tako dolgo kakor meni,« je dejal Boris smeje se in jo poljubil.

»A zdaj mi povej, kaj je rekla tvoja mati, ko si ji povedal?«

»Da te želi čimprej videti in blagosloviti.«

»Ah, če bi le mogla k njej.«

»Čim bo zaključeno zadnje dejanje te drame, se bomo odpeljali k njej.«

»O, če bi le mogli kako drugače storiti, da ne bi tako prizadeli markize in Vere!«

»Nobenega usmiljenja z njima! Izvlekli se bosta itak prepoceni iz te lumparije. Zaslužili bi vso brezobzirnost.«

Gospa Sušnikova je odšla ob svoji palici v pritličje, da počaka v sprejemnici na gospoda Klemenčiča in tako sta ostala Boris in Sonja nekaj trenutkov sama, da sta si z besedami, objemi in poljubi na novo potrdila svojo ljubezen. Potem je Boris previdno zapustil Sonjo in odšel prav tako v sprejemnico, kjer je bil njegov oče že v razgovoru s Sušnikovo. S seboj je bil prinesel veliko spisnico in je naročil, naj pokličejo markizo ter njeno hčer. Ošabno sta vstopili obe v sprejemnico, pričakujoč, da bosta zdaj končno dosegli svoj namen v vsem obsegu. O svoji zmagi sta bili brezmejno prepričani. Klemenčič ju je pozdravil s priklonom in potem dejal:

»Prišel sem, spoštovani dami, da, kakor sem že včeraj dejal, izpolnimo še zadnje formalnosti glede prevzema zapuščine.«

do bornih bajt
VAN KAIT
KREMA EMOLLIENTE

»Saj je tudi že zadnji čas, da se to izvrši,« je zviška rekla markiza. Vera je pa vprašala:

»Po izpolnitvi teh formalnosti se smem takoj torej takoj vrniti v Francijo?«

»Nihče vam tega ne bo branil,« ji je odgovoril Klemenčič in se spet priklonil.

»In v čem so te formalnosti?« je dalje vprašala Vera.

»V prvi vrsti je neka nepomembna ceremonija. Ta določa, da mora dedinja pokazati pred tremi pričami svojo desno nogo. Tu so tri priče: gospa Sušnikova, moj sin in jaz. Ali želite služkinjo, da vam sezuje čevelj in nogavico?«

Markiza in Vera sta se vprašujoče spogledali in markiza je dejala:

»Čemu naj bi bilo to potrebno? To je vendar nesmiselno in nedostojno.«

»Tako je določeno in ni moči spremeniti,« je suho odgovoril Klemenčič. »Želite torej služkinjo?«

»Ne potrebujem je,« je odgovorila Vera in skomizgnila z rameni. Ker se je zavedala, da je njena noga lepa, je hotela storiti, kar ji je bilo ukazano, celo z vso mogoče koketerijo. Naglo je sedla v naslanjač, položila stopalo desne noge na pručico in si sama sezula čevelj in nogavico. Potem je rekla: »Tako gospod prokurist, in kaj zdaj?«

Oba Klemenčiča in gospa Sušnikova so stopili bliže in v sobi je nastala popolna tišina, katero je presekal šele Klemenčičev glas, ko je dejal kratko in odločno:

»Dokazano je, da ta mlada dama ni dedinja Frana Breganta.«

Obe dami sta prebledeli in vztrepetali, vendar se je markiza kmalu znašla, se vzravnala in dejala zviška staremu Klemenčiču:

»Kaj si dovoljujete trditi? Kako morete to sploh reči?«

»Ne vznemirjajte se po nepotrebnem!« je rekel mirno in hladno Klemenčič, zroč markizi naravnost v oči. »Svoje moči boste nedvomno še zelo potrebovali. Sporočam vam, da ima prava hči gospoda Frana Breganta na desni nogi nad palcem in naslednjim prstom neodstranljivo znamenje.

Markiza se je dobro zavedela, kaj je v nevarnosti, vendar se še ni hotela vdati, medtem ko se je Vera skoraj onesvestila. Predrzno in skoraj smeje se, je tedaj dejala markiza:

»Storila sem ti pač slabo uslugo, Sonja, da sem ti dala odstraniti tisto nakazo po najboljšem pariškem kirurgu-kozmetiku.«

Klemenčiča sta se spogledala in se ozrla nato po Sušnikovi. Morala sta kljub vsemu občudovati markizino prisotnost duha. Toda potem je dejal stari Klemenčič:

»Nemogoče je odstraniti tako znamenje brez sledov, sledov na nogi gospodične pa ni. Na vsak način ne more nobena mladenka postati dedinja gospoda Frana Breganta, če nima tega znamenja. Mimo tega vas svarim, markiza, če bi še dalje vztrajali pri svojih lažnih trditvah. Prava dedinja z znamenjem na nogi je tu. Prosim, Boris, pripelji jo semi!«

Medtem ko sta mati in hči osuplo obnemeli, je Boris naglo zbežal po

povsod poznan
VAN KAIT
KREMA RAPIDA

Sonjo in jo privedel v sprejemnico. Bila je bleda in trepetala je po vsem telesu, ko je zagledala Lydijo in Vero. Markiza in Vera sta prestrašeno kriknili, ko sta jo zagledali. Markiza je hotela celo planiti nanjo, toda Boris jo je zadržal. Tresoč se je potem kriknila:

»Vera, moja nesrečna hči, kako si prišla sem? Ti si vendar bolna, Vera; kaj si v svoji zmedi storila?«

»Dovolj!« je tedaj vzkliknil Boris in se postavil pred markizo.

»Ne vmešavajte se v naše rodbinske zadeve!« je jezno dejala markiza, prebadajoč ga s pogledom. »To je moja nesrečna hči Vera, ki je po očetovi smrti izgubila razum in si je domišljala, da je Sonja.«

»Opustite to blazno igro, ki je ne morete dobiti!« ji je trdo odgovoril Boris. »Načrt, katerega je zasnovala vaša služabnica Anetta in katerega ste skušali vi uresničiti, nam je znan.

Konec prihodnjič

Zgodba o naglici

Napisal Sigismund von Radecki

To zgodbo sem slišal nekoč na Irskem, in morda je dobro da je tako stara. Tam sta sedela nekoč dva častitljiva gospoda pred kaminom strmela v plapolajoče plamene in slednjič ugotovila, da ni pri hiši niti kapljice alkoholne pijače.

»Pat! Halo, Pat!« je zaklical hišni gospodar, in že se je prikazal med dvermi pozorni sluga Patrick.

»Pat,« je dejal gospodar, »pravkar sem ugotovil, da je velika pletenka popolnoma prazna, medtem ko si kapitan Kelly in jaz vroče želiva še vsai požirek groga. Osedlaj najhitrejšega konja našega hleva, vzemi pletenko in odjezdi kolikor moreš hitro v mesto ter prinesi nama pijače! Če se potrudiš, si lahko že v štiridesetih minutah nazaj. Glej torej, da ne boš po nepotrebnem zapravljal časa kaiti povem ti, da ne bova mogla čakati niti minute dali.«

»Gospod,« je odgovoril sluga,« sem razumel in sem že na poti.«

»Pota so ob tem vremenu precej blatna,« je menil gost, ko je Patrick izginil. »Prepričan sem, mister Murphy, da vaš sluga ne bo mogel prejezditi take razdalje v tako kratkem času.«

»Le bodite brez skrbi, kapitan,« je odgovoril mister Murphy pomirjevalno. »Ta moj sluga je najtočnejši človek v vsej naši okolici. (Ob teh besedah je pogledal na svojo zlato uro.) V tem trenutku že teče proti hlevu.«

In gospodar se je naslonil na naslanjač ter obdržal uro v roki. Kapitan Kelly si je medtem gladil svojo košato brado, potegnil nato še sam svojo uro iz žepa, nakar sta se oba napotila s svojimi mislimi s slugo Patrickom na pot.

»Prav ta trenutek jezdi mimo Loughlinnškega močvirja,« je menil mister Murphy po preteku petih minut.

»Da,« je pritrdil kapitan, »in zdaj je zdrčal mimo Donovanove kovačnice.«

»Pravkar je prejezdil Champevski most.«

»Zdaj hiti mimo pokopališča.«

»Pokopališče je že za njim.«

»Petnaist minut. Zdaj je že v predmestju.«

»Šestnaist minut. Zdaj diria po glavni cesti.«

»Sedemnaist minut. Zdaj privezuje konja in teče v gostilno Jacka Lonergana.«

»Osemnaist minut. Jack mu polni steklenico.«

»Jack jo maši.«

»Pat je pograbil steklenico in teče z njo iz gostilne h koniu. Kapitan, pravim vam še več: to je najtočnejši človek v vsej grofiji.«

»Ena in dvaiset in pol minute. Vrača se po cesti s tako naglico kakor da mu je vrag za petami.«

je naš VAN KAIT.
VAN KAIT
SHAMPOO

»Pravkar jezdi skozi predmestje.«

»Mimo pokopališča jezdi kakor strah.«

»Zdaj je predirial most čez potok.«

»Sedem in trideset minut,« je vzkliknil kapitan. »Mimo kovačnice je že! Cestno križišče je predirial kakor izstrelek iz puške. Zdaj diria čez blato ob močvirju. Mister Murphy, pripravite sladkor in kotliček! Vaš sluga je že na zadnjem ovinku. Zdaj se vzpenja že po griču navzgor.«

»Devet in trideset minut!« je zaklical mister Murphy. »Zdaj je že zapustil cesto in zavil sem. Še eno samo minuto, kapitan, in moi sluga bo vstopil, ali pa sem bahač...«

Zadržujoč dih sta prijatelja tiho obstala in strmela proti vratom.

Da. V veži so se oglasili koraki.

»Kapitan,« je zakričal mister Murphy,« ali vam nisem rekel: to je najtočnejši sluga na vsem otoku. Štirideset minut, na sekundo točno — in tu je.«

Vrata so se odprla in prijatelja sta od razburjenja poskočila korak bliže.

»Milostljivi gospod,« se je tedaj oglasil vstopivši Patrick, »zdaj iščem že več kakor pol ure sedlo pa ga ne morem in ne morem najti...«

Devetdeset tisoč živalic v kubičnem metru prsti

Vsak košček zemlje, bodisi njiva, gozd, vrt ali travnik je obljuden po neštetih živih bitjih. To so različne vrste mrčesa, črvičev, črvov, talnih bakterij in posameznih enoceličnih organizmov, ki so na primer v prsti gozda in travnika tako silno mnogoštevilni, da jih moremo najti v enem samem kubičnem metru gozdne prsti do 150.000. Ti organizmi so v toliko koristni, v kolikor používajo v prsti gnijoče ostanke organičnih snovi in v kolikor služijo nato tudi sami za hrano višje razvitim živalcam ter sopomagajo s tem ustvarjati potrebni rodovitni humus.

Nova raziskovanja so ugotovila, da so ti mali organizmi najštevilnejši v zamočvirjenih tleh travnikov. Taka tla vsebujejo v vsakem kubičnem metru svoje prsti do 90.000 večceličnih drobnih živalic. V jeseni in proti zimi njihovo število narašča proti pomladi se pa spet maniša. V prsti suhih travnikov najdemo v globini 25 cm 24.000 do 73.000 živalic v kubičnem metru.

Zelo važna vloga v obtoku talnega življenja pripada talnim bakterijam, ker posedujejo sposobnost raztapljanja tla razkrajajočih organičnih substanc in jih potem tlom spet vračajo v potrebno predelanem staniu kot hranivo. Če v zemlji ne bi bilo bakterij potem tudi vse gnojenje ne bi imelo nobenega haska. Kajti prav te živalce poskrbe za to, da gnoj kot ostanek živalskih in rastlinskih snovi segnije in se na ta način spremeni v rastlinam koristno hranivo.

Tako spoznava moderna znanost, da je na svetu neobhodno potrebno tudi tisto, o čemer je bil človek še nedavno prepričan, da je nekoristno, ali na tu samo v napoto in škodo. Popolnoma pa bo poznalo odvisnost raznih bitij najrazličnejših vrst in področij v medsebojnem dopolnjevanju pogojev življenja gotovo šele človeštvo, poznejših, od nas še dosti naprednejših pokolenj.

A zadnja skrivnost vsega? Te ne bo nihče nikoli spoznal. Čas možnosti življenja ljudi na naši zemlji bo za to prekratek, neglede na končno omejenost naših možganov tudi v glavi največjih genijev.

Luč, ki se je vžgala pred 30.000 leti

V ozvezdju »Herkula« opazimo z daljnogledom za zvezde svetel madež, ki je videti na fotografijah ozvezdja kakor kopica svetlih zvezdic. Ta luč

EVO
PRALNI PRAŠEK
pere brez mila

je tako oddaljena od nas, da se je bila vžgala že pred 30.000 leti, zagledali smo jo pa šele letos, ker je potrebovala svetloba tako dolgo, da je prodrla do nas.

KULTURNI TEDNIK

Radislava Rudana mladinske pesmi

Za Miklavža je izdala Nova založba novo mladinsko pesniško zbirko. Radislava Rudana »Živali in živalce«. Rudan je znan mladinski pesnik in je to že njegova tretja zbirka (Koromandija, Mlada vesna). Kot tak spada med najboljše slovenske mladinske pesnike. Mnoge njegove pesmi so uglasbene, mnoge pa prevzete v šolske čitanke. Nekaj so jih prevedli tudi Čehi in Srbi in o njih je poročal zelo pohvalno celo »Mercure de France«.

Tudi ta njegova najnovejša zbirka se odlikuje po tisti prisrčni preprostosti, ki je poglavitna odlika vsake dobre mladinske poezije. Mojstrsko obvladovanje verza in rime, jasna nazornost in včasi tudi šegavost, so nadalnje odlike Rudanovih mladinskih pesmi. V njih večinoma ni nepotrebnega besedičenja in izumetničenih prispodob, kakor jih nahajamo v pesmih prisiljenih verzifikatoriev. Pesnik razume otroško dušo. Vse pesmi te zbirke, katerih je štirideset, niso enako dobre, toda najboljše med njimi bodo gotovo prešle v kvalitetno zakladnico naše mladinske poezije.

Pesnik je obdelal tu same živalske motive. Vse pesmi pripovedujejo o živalih in živalcah, ki zbujajo pri otroku vedno posebno zanimanje. Vendar njegove pesmi večinoma niso golo opisovanje živali. Na motiv petelina je n. pr. napisal budnico na motiv nelopirja uspavanko; nekatere živali že otroku le predstavljajo, druge se z njim pogovarjajo, tretje pa ogovarja otrok sam. Pajek, opet v eni najboljših pesmi vse zbirke, ponuja kot tkalec otrokom svoje tkanine in sake za postrvi in rake. Muren je predstavljen kot goslač, Kozel in pokalica sta prelepi uganki. Posebno prisrčne so dalje tudi tiste pesmi, ki so spesnjene v narodnem stilu, kakor n. pr. Srna.

Vsako pesem je opremila Ksenija Prunkova s primerno dvobarvno sliko in ustvarila tako iz Rudanove pesniške zbirke tudi lepo slikanico. Čedna in kvalitetna knjižica se je uvrstila med najboljše letošnje mladinske izdaje. rb

Dr. Vladimir Šenk: Kongres svete alianse v Ljubljani. Nova založba Ljubljanska knjigarna je izdala te dni razpravo dr. Vladimirja Šenka o kongresu svete alianse v Ljubljani ki jo moramo pozdraviti že zato ker je eden izmed izredno redkih pojavov iz diplomatske literature v slovenščini. Mimo tega je njena snov taka, da mora neposredno zanimati nas Slovence, saj obravnava najvažnejši mednarodni dogodek, ki ga je kdaj doživela Ljubljana. V začetku nas pisatelj seznanja s položajem v Evropi pred kongresom in za časa kongresa, nato pa z nalogami in pomenom tega zanimivega zborovanja evropskih vladarjev in njihovih diplomatov v takrat še majhni in narodno komaj prebujajoči se Ljubljani. Prikazana je revolucija v Neaplju, opisan je kongres v Opavi kot predhodnik ljubljanskega, predstavljeni so udeleženci kongresa in razčlenjeno je njihovo delo. Posebno zanimivo je poglavje o stališčih udeleženih držav. Seznanja nas s stremljenji Metternichove Avstrije, s hotenji Prusije Friderika Viljema III., Anglije v zunanji politiki ministra Castlereagha, Francije po zlomu Napoleona, Rusije carja Aleksandra I. in malih italijanskih držav. Pri obravnavanju prvega dela kongresa spoznamo problem Neaplja in nastop svete alianse proti tamkajšnjim revolucionarnim pojavom, pri obravnavanju drugega dela pa piemontska in grška vprašanja v zvezi z italijanskimi in grškimi stremljenji po osvoboditvi in zedinjenju; dalje prizadevanje Romunov v Moldaviji in Vlaški in ukrepe svete alianse proti tem prizadevanjem. Posebno poglavje obravnava konec posvetovanj in zaključne akte, zadnje pa pomen kongresa za razvoj meddržavne politike. Ob koncu so našteti mnogoštevilni viri. Razprava je vseskozi strogo znanstvena in objektivna, pisana z veliko razgledanostjo in bistrino razčlenjevanj postavljenih vprašanj. Tako moremo sprejeti Šenkovo delo kot zelo tehten doprinos k diplomatski zgodovini prejšnjega stoletja, ki bo nedvomno zbudil pozornost tudi v tujini. Knjiga, obsegajoča 182 strani, je tudi grafično vzorna.

Meškov roman »Na Poljani«. Za počastitev 70letnice Ksaverja Meška je izdala Slovenčeva knjižnica v novi izdaji njegov roman »Na Poljani«, ki razodeva vse glavne značilnosti pisatelja, tako po stilu kakor po mišljenju in stremljenjih. Delo je nastalo v času, ko se je opisovanje našega podeželja sukalo še v krogu idealističnega gledanja, ki ga je odstranil šele pozneši realizem, toda prav v tem in v celotni ideji dela je Meškov roman našemu sedanjemu času v nekih ozirih spet bližji. Posebni pomen nove izdaje pa je tudi še v tem, da se bo po njem seznanila z Meškom spet širša plast mlajšega slovenskega rodu, kateri ni bil več tako pristopen kakor starejšim pokolenjem.

Ksenije Prunkove »Miček Tiček«. Pri Čemažarju je izšla Ksenije Prunkove pravljica »Miček Tiček«. Pisateljica, ki je obenem sama tudi ilustratorica, je ustvarila v tem delu lepo in mikavno pravljico za naše malčke, ki je bodo še prav posebno veseli zaradi prikupnih večbarvnih podob. ja

HUMOR

Tako je

»Vidiš, Primožek, za vse te lepe svilene obleke in nogavice se moramo zahvaliti majhnemu, drobnemu črvičku.«

»To je papa, kaj ne mamica?«

Zdravilo za zobobol

Gospod Vrtač je imel grozen zobobol. Srečal je prijatelja, ki mu je rekel:

»Za zobobol imam popolnoma zanesljivo zdravilo. Grem k svoji nevesti, ki mi da nekaj poljubov na oteklo lice — in bolečine pri priči izginejo.«

»Izvrstno,« je odgovoril Vrtač. »To moram pa tudi jaz poskusiti! Kje stanuje tvoja nevesta?«

Dokaz

»Dokažite mi s primerom, da je zemlja okrogla.«

»Vozovnica okoli sveta!«

Prijateljski nasvet

»Daj no roko proč s tvoje nove knjige!«

»Zakaj?«

»Če jo pustiš še nekaj časa na njej, ti bo zaspala.«

Nesimpatičen

Neko dekle je prišlo na občino in javilo svojega petega nezakonskega otroka.

»Kdo je oče?« je vprašal uradnik.

»Isti kakor od prejšnjih štirih otrok,« je odgovorilo dekle.

»Da, gospodična,« je rekel občinski uradnik, »zakaj se pa z njim ne poročite?«

»Ah,« je odgovorila »preveč nesimpatičen mi je.«

Sodobno

Mož in žena sta se krepko sprla in žena pripoveduje sosedi po prepiru:

»Pomislite, pri nas se stalno prepiramo zaradi teh prokletih cigaret.«

»Kaj ne morete odvaditi moža kajenja?«

»Ne, nasprotno, on ne more mene odvaditi!«

Maska

»Ali bi mi vedela svetovati kakšno lepo masko ki bi ne bila predraga, Justi?«

»Seveda, Julka, pojdi na maškerado kakor Havanka, pa ne boš potrebovala drugega ko trebušni pas!«

Avto

»S tem avtom hočete priti v desetih urah iz Ljubljane na Dunaj?«

»Zakaj ne! Dal ga bom kot prtljago v ekspresni vlak.«

Dobrosrčnež

Potepuh (ko je pobral obleko nekemu kopalcu): »Hej, slišite! Če hočete nazaj v mesto... tam se vam pusti nekaj časopisnega papirja.«

Kje stanujete

Stražnik (ki je srečal dva potepuha vpraša prvega): »Kje stanujete?«

1. Potepuh: »Nikjer.«

Stražnik (drugemu potepuhu): »In vi?«

2. Potepuh: »Stanujem svojemu kolegu nasproti.«

Zmotil se je

Sodnik: »Obtoženi ste, da ste dami ukradli žlice. Kaj imate k temu pripomniti?«

Obtoženec: Bila je pomota, gospod sodnik.«

Sodnik: »Pomota? Kaj mislite s tem?«

Obtoženec: »Mislim sem, da so žlice iz srebra.«

Več tisoč let star izum

Iz zgodovine rakete kot bojnega orožja

Maharadža iz Misore je že v 18. stoletju imel oddelek 5000 metalcev raket

»Rakete« poznamo že tisočetja. Kitajci so bili že davno pred našim štetjem mojstri v pirotehniki. Da je pa nastalo iz prejšnjega boli ali mani samo zabavnega igračkanja nevarno bojno orožje, to je bilo pridržano komaj našemu času z iznajdbo nemških raketnih letal in bomb.

Vendar so se ljudje že v starem veku ukvarjali z vprašanjem, kako uporabiti rakete v bojne namene. Razmeroma zgodaj so poznali Kitajci že bodeče konice, ki so se poganjale po zraku s pomočjo zaporednih eksplozij smodnika v posebnih ceveh. Potem je iznašel Arabec Hasan al Ramah okoli leta 700 našega štetja po raketnem sistemu zgrajen torpedo, ki pa praktično ni veliko pomenil. Tudi leta 1193. rojeni grof Albert von Billstadt — imenovan Albertus Magnus — se je ukvarjal z iznajdbo raketnih izstrelkov na podlagi kitajskih in arabskih načel.

Okoli leta 1600 je opisal grof Johann von Nassau v svoji obsežni pirotehnični knjigi uporabo raketnih izstrelkov in se pri tem prav tako naslanjal na arabske iznajdbe. Proti koncu 18. stoletja je imel maharadža iz Misore že posebni oddelek 5000 »metalcev raket«, ki so nastopali z izstrelki, katere so poganjale skozi zrak eksplozije solitra in smodnika. Ti izstrelki so povzročali angleški konjenici mnogo preglavic in strahu. Ti indijski raketni izstrelki so tehtali tri do šest kilogramov in izstrelievali so jih iz bambusovih cevi, »raketnih možnarjev«. Angleški general sir William Congreve je prinesel okoli leta 1800 to senzacionalno indijsko orožje s seboj v Evropo, in Angleži so ga potem z uspehom porabili leta 1807. pri obleganju Kodanja.

Vendar sta poročala že saški polkovnik Friedrich von Geissler leta 1668. in Francoz Chevalier leta 1770. o poizkusih z raketnimi izstrelki v bojne namene. Geislerjevi raketni topovi so tehtali baje 25 in celo 50 kilogramov in so mogli odstrelievati do 8 kilogramov težke raketne izstrelke. Chevalierieve rakete so bile zgrajene z uporabo fosforja. Tudi Cosgreve sam je indijske raketne izstrelke znatno izboljšal. Odstrelievalni možnarji so tehtali 30 kilogramov, raketne bombe so pa vsebovale 10 kilogramov črnega smodnika in so letele več ko tri kilometre daleč. Oddelek »raketarjev«, ki ga je ustanovila angleška vlada na njegovo priporočilo, je sestavljalo 160 mož in 245 koni. Raketni izstrelki tega oddelka so predstavljali bojno moč 142 normalnih topov. Na Kodanj so izstrelili 40.000 raket in izpremenili to sicer tako miroljubno mesto v prah in pepel.

V bitki narodov pri Lipskem so nastopili Angleži, ki sicer niso bili posebno številni, tudi z oddelkom takih »raketarjev«, in so jih z dokajšnjim uspehom uporabili v boju proti Francozom. Po opazovanju tega nastopa Angležev je organiziral avstrijski topničarski častnik baron Augustin po nalogu vlade podoben oddelek »raketarjev«. Raketni možnarji tega oddelka so bili tako lahki, da jih je mogel prenašati en sam vojak. Vendar posebnih uspehov tudi Avstrijci z raketami niso dosegli, in počasi so strategi na to orožje popolnoma pozabili.

Mi se še dobro spominjamo da se je okoli leta 1920. in potem 1930. zelo veliko pisalo in govorilo o raketnih letalih, raketnih avtomobilih in raketnih motornih čolnih. Nekaj takih vozil je bilo tudi res zgrajenih in izvršeni so bili zanimivi poizkusi. Zdaj pa je Nemčija spet segla po raketnem sistemu bojnih sredstev in dosegla s svojimi najnovejšimi iznajdbami senzacionalne uspehe. Mani je pa znano, da so tudi Angleži zgradili v tej vojni raketne topove, katere pa uporabljajo le pri protiletalski obrambi.

Nobena dvoma zato ni, da se bo sistem raketnih bojnih sredstev v bodočnosti razvil do še vse večjih možnosti in ustvaril docela nove načine vojskovanja. »Adria«, Trst

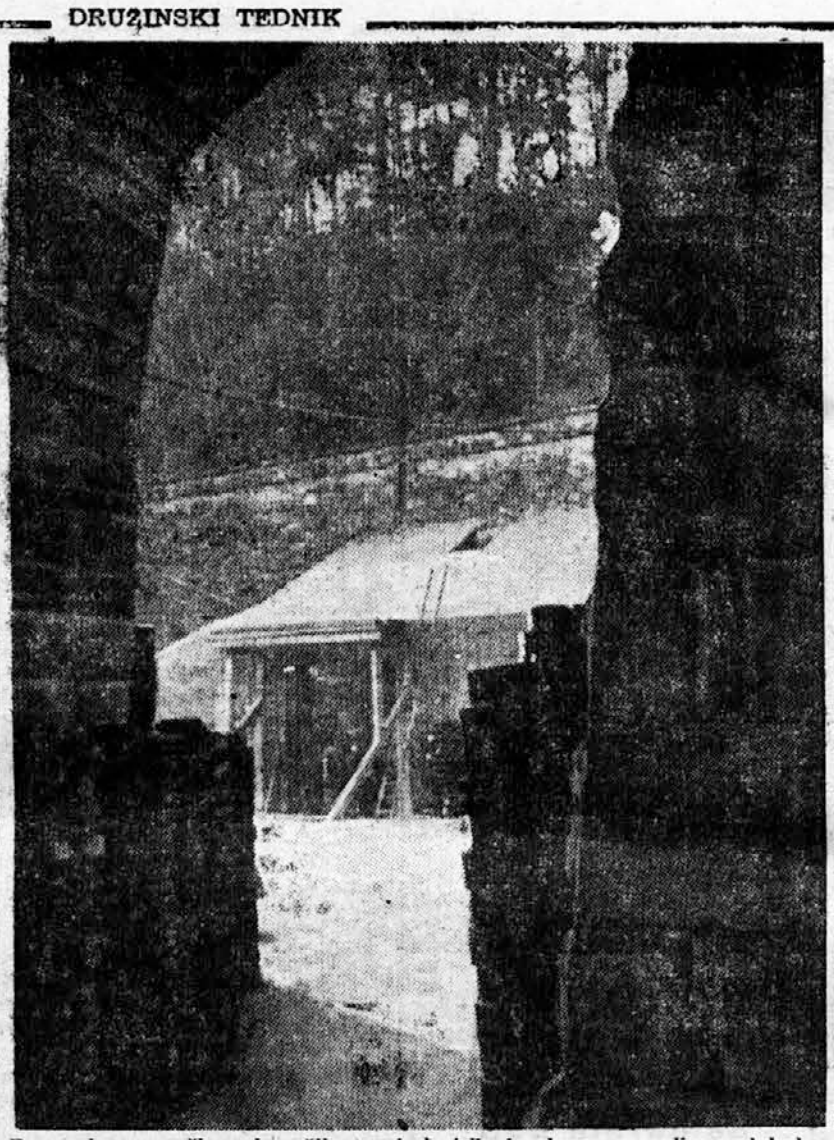

Pomembna nemška oborožitvena industrija je danes spravljena globoko pod zemljo, ali pa v prostornih galerijah, izvrtanih v velikih hribih. Na sliki vidimo vhod v takšno tovarno za izdelovanje ležajev, važnih za vojno.

Hiše na vodi

Neki hamburški trgovec, ki so mu sovražni bombniki uničili trgovino in hišo, si je omislil prav svojevrstno novo stanovanje in prav svojevrsten nov poslovni lokal. Trgovec si je kratko malo kupil dve ladjici in je eno od njiju dal predelati za trgovino, drugo pa za stanovanje. In tako se na reki Labi, nekje v severni Nemčiji zibljeta skriti v trsju »Šarlota« in »Roliva«, dve ladjici, ena zelena, druga pa rdeča.

Na prvi ladjici so urejeni pisarna, ekspedit, skladišče, stanovanje za uslužbence, pa kuhinja in dve kabini za poslovne namene. Na drugi je urejeno stanovanje. V tej ladjici, ki ima dva prijetna stanovanjska prostora, prav majčkeno kuhinjo in nekaj kabin, lahko živi dvanajst ljudi. V kabinah so vdelane postelje, omare in umivalniki. Vse je urejeno tako smotrno, kakor na velikih parnikih.

Življenje na teh »parnikih« ima svoje prednosti, pa seveda tudi pomanjkljivosti. Življenje poleka na vodi in na svežem zraku, na drugi strani pa je daleč od mesta in udobnosti, ki jih danes marsikdo težko pogreša in med katere spadajo n. pr. kavarna, kino itd. Uslužbenec, ki bi rad stanoval v tem stanovanju, mora najprej narediti sprejemni izpit. Za poskušnjo mora stanovati 8 tednov na ladji. Če se v tem času izkaže, da mu stanovanje ne ugaja, lahko gre. Če mu pa ugaja, lahko pripelje na ladjico še ženo. Tedaj narede v kabini ki mu je dodeljena, vrhu njegovega pograda še enega za ženo.

Za družine, ki stalno stanujejo na ladji, je na bregu tudi vrt za zelenjavo. In recite, da si ljudje ne znajo pomagati!

Gounodove češnje

Gounod je bil velik ljubljenec žensk.

Nekega dne ga je v njegovi vili obiskala bogata dama. Na kaminu v sobi, kjer je glasbenik zaitrkoval, je odkrila nekaj češnjevih pešk. Ne da bi bil Gounod kaj videl, jih je pobrala in spravila v svoje rokavice.

Ko je pozneje prišel Gounod k dami na obisk, mu je ponosna pokazala eno od pešk kakor kakšne relikvije, vdelane v zlato.

Gounod se je zasmejal in rekel: »Ali, madame, jaz sploh ne jem češenj! Vse, ki pridejo na mizo, pojé moj sluga Ivan.«

Očetje brez očetovstva

Na otoku Nova Britanija v Južnem morju živi papuansko ljudstvo ki ima kaj čudne pojme in običaje. Tako na primer pri tem ljudstvu oče ni sorodnik svojih otrok, in otroci niso ž njim v sorodstvu. Važna v tem je le mati, še bolj pa stara mati. Kadar dobi novobritanska Papuanka moža, odide v pragozd, kjer nabere semenja neke rastline in ga uživa tako dolgo da se počuti mater. Papuansko verovanje pravi namreč, da je to seme tisto, ki ustvari spočetje. Ko se pa otrok rodi, ne ostane pri materi, ampak ga takoj odnese k sebi materina mati in ga vzgaja. Tako nima novobritanska papuanska mati s svojimi otroki nobenih skrbi in naporov, razen da jih rodi. Šele ko dorastejo njene hčere in same dobe otroke, jih mora tako postala stara mati spet vzeti k sebi in vzgajati. Na ta način je v svojih mladih letih prosta vseh materinskih brig in more živeti le zase in za svojega moža. Mož pa nima z otroki sploh nobenega posla — saj sploh ni njihov sorodnik! Vendar vzame stari oče doraščajoče sinove svojih hčera, ki jih je vzgojila njegova žena njihova stara mati, s seboj na lovske in bojne pohode, da jih izuri za lovce in bojevnike. Nam se zdi ta ureditev kaj nenavadna, ima pa morda tudi nekaj koristnih strani.

Vitamin C v naši zelenjavi

V marsikateri zelenjavi, ki ostane čez zimo na vrtu, se trajno množi vitamin C. To velja posebno za špinačo in solato. Zelje in ohrovt pa ohranita količino vitaminov neizpremenjeno in tudi pri samem kuhanju se vitamini ne uničijo. Nezreli paradižnik, zavit v papir in shranjen na toplem prostoru, dokler ne dozori, vsebuje več, da celo 2 krat toliko vitamina kakor oni, ki smo ga zrelega potrgali z grmičevja.

Vitamini se v paradižniku razvijajo povsem drugače, kakor n. pr. v jabolkih. V temi je tvorba vitaminov intenzivnejša kakor na soncu. Jabolko vsebuje največ vitaminov pri lupini, najmanj pa pri pečkah. Vitamin C pa ni enakomerno porazdeljen po površinj jabolka. Največ vitaminov je na oni strani, ki jo je sonce najbolj obsevalo.

V NEKAJ VRSTAH

V Nemčiji so ustanovili zavod za vzgajanje posebne vrste trt, ki bi bile neobčutljive za trtno uš in druge bolezni. Pri delu tega zavoda sodelujejo vsi pomembni nemški znanstveniki, zavedajoč se, kako dalnosežnega pomena bi bila trta, ki bi bila neobčutljiva za tiste bolezni. Treba je namreč vedeti, da se v Nemčiji samo za zatiranje trtnih bolezni porabi na leto nič mani ko 16 milijonov delovnih ur, v denarju pa 50 milijonov mark. In vse to bi se prihranilo če se znanstvenikom posreči vzgojiti neobčutljivo trto.

*

Gospodarska policija na Reki je te dni v Lovranu, v vili nekega trgovca zaplenila 21 zabojev perila, ki jih je bil trgovec skril in namenil za črno borzo. V teh 21 zabojih je bilo 1500 srajc, 1000 spodnjih hlač, 2200 parov moških nogavic, 250 trikojev, 460 parov damskih nogavic, 75 kg nepredene volne in 257 pramenov predene volne ter 1600 vretenc sukanca.

*

V tovarnah na Slovaškem je pred kratkim priredilo slovaško delavstvo teden snage. Geslo tedna je bila: Čistota in red sta porok za zdravje in uspešno delo.

Misel ni slaba. Tudi v marsikaterem našem podjetju bi bilo vredno vsaj enkrat na leto prirediti tak teden in delavnice pošteno očistiti vse mogoče nesnage!

*

Preteklo zimo je v Nemčiji 12.000 kmetic na državne stroške prebilo svoje zimske počitnice v zdraviliščih in okrevališčih. Država jim je dala priložnost, da se odpočijejo od težkega kmečkega dela in se pripravijo za prihodnje delovno leto. Tudi letos je nemški poljedelski minister Herbert Backe dal proglas na kmečke žene, ki so rablega zdravja ali potrebne počitka, naj se javijo za zdravljenje v letoviščih ali okrevališčih. Prav tako je pa pozval dekleta, naj se prostovolino priglase, da bodo nadomeščale na kmetijah žene, ki se poidejo zdravit v zdravilišča.

*

V Trstu, v ulici Sv. Lazara št. 15, nedaleč od cerkve sv. Antona, je zanimiva starinska hiša, ki je med ljudstvom znana pod imenom »La casa della bissa«, t. i. kačja hiša. Ime prihaja od tod, ker je nad vhodom v hišo mojstrovina kovaške umetnosti 18. stoletja, ki predstavlja kačo, zaganjajočo se proti krogli. Z desne strani pa vidimo tri orle, ki hočejo preprečiti kačji namen. Torej alegorija, ki predstavlja Napoleona (kačo), kako bi se rad polastil svetovne nadvlade in ga pri tem oviraio trije orli: Nemčija, Avstrija in Rusija.

To je prva zanimivost hiše. Druga je ta, da je v letu 1771., ko so hišo zidali, bilo v Trstu kis in vino ceneiše od vode in da so zato sezidali to zanimivo hišo namesto z vodo, s čistim kisom!

Naša anekdota

Nora glava

Znameniti proučevalec lobanj Gall je pregledoval v norišnici bolnike. Izprehajal se je z nekim norcem, ki je zelo razumno govoril. Gall mu je otipal glavo in vzkliknil: »Saj pri vas ne najdem sledu blaznosti. Kako to, da ste tukaj, ko vendar niste blazni in govorite zelo pametno?«

»Rad verjamem,« je odgovoril norec, »da na glavi, ki sedi na mojih ramah ne najdete organa blaznosti. Ne veste še, da ta glava ni moja. To so mi nasadali potem, ko so me bili za časa revolucije obglavili.«

Križanka štev. 39

Pomen besed:

Vodoravno: 1. Vodi do škodljivih, redkeje do koristnih dejanj. — 2. Oblika osebnega zaimka. Moško ime. — 3. Moško ime. Gorovje. — 4. Pesem. Vodna žival. Slovenski etui. — 5. živalski glas. Odlitki se delajo v njem. &. — 6. Ploskovna mera. Kvartaški izraz. — 7. Veznik. Del poti. Osebni zaimek. — 8. Sodobna kratica. Oblika pomožnega glagola. Dve črki iz besede »očim«. Veznik. — 9. Dve črki iz besede »sveča«. Dve črki iz besede »sistem«. Predlog. Povratni zaimek. — 10. Neozdravljiva bolezen. — 11. Zločinka.

Navpično: 1. Najteže gre iz ust. — 2. Žensko ime. Za njo pride navadno šele prvi obrok. — 3. Ana je bila nekoč. Medmet. — 4. Naselbina. Odtehta vžigalice. — 5. Del kolesa. Kratica nemških političnо-vojaških enot. Utegne biti žival, zvezda, rastlina in kar še hočeš. — 6. Razbojniška družčina. Predlog. — 7. Stara vprašalnica. Živalski glas. Ponikva. — 8. Žensko ime. Prva žena nam je to. — 9. Živa človeška koža. Prešernova vprašalnica. — 10. Znamenit ameriški pisatelj iz prejšnjega stoletja. Jadranski otok. — 11. Elektrotehnični pojem.

Rešitev križanke štev. 38

Vodoravno: 1. plodovitost. — 2. Labanoras. — 3. ena; dim; te. — 4. mi; Pag; top. — 5. karavana. 6. napad; Titan. — 7. izolator. — 8. tir; vir; kc. — 9. ol; pir; tri. — 10. sanatorij. — 11. tavžendroža.

Navpično: 1. plemenitost. — 2. lani; azil. — 3. oba; por; Sv. — 4. da; kal; paž. — 5. on; padavine. — 6. vodar; tiran. — 7. irigator; tt. — 8. tam; Vir; O. R. — 9. os; tat; tro. — 10. tona; križ. — 11. trepanacija.

Kdo ugane?

Gospod Rentnik, bogat posestnik, si je večkrat dovolil s svojimi gosti različne šale. Nekega dne ga je vprašal eden njegovih obiskovalcev, koliko je stara njegova hči.

Gospod Rentnik mu je odgovoril: Jaz sem danes štirikrat starejši kakor moja hči. Danes pet let bom samo še trikrat starejši kakor ona in točno v dvajsetih letih bom samo še dvakrat starejši kakor moja hči.«

Gost se je dolgo čudil temu odgovoru in dolgo ni vedel, pri čem je. Končno je le dognal, kaj mu je hotel povedati zviti posestnik. Iz njegovih podatkov je možno razbrati, koliko je bil star on in koliko je stara njegova hči. Namreč koliko?

Odgovor:

Gospod Rentnik je bil na dan, ko ga je vprašal gost star 40 let, njegova hči 10 let. Čez pet let bo star 45 let, njegova hči 15 let. In čez 20 let bi bil Rentnik star 60 let, njegova hči pa oseba s 30 leti.

Ne naslanjajte se na zunanjo steno zaklonišča med napadom, ker povzroča zračni pritisk na tej steni tresljaje.

TRI BOTRICE

Napisala in narisala Ludovika Terčkova

Marjetica iztegne roko — toda, o grozal Izpod neba se spusti ogromna črna ptica, zgrabi Marjetico in se dvigne z njo visoko nad prepad. V smrtni grozi se spomni Marjetica piščalke in zabrlizgne, kolikor so ji moči dopuščale. Črna ptica pa, ki ni bila nihče drug kot hudobna graščakinja, razklene kremplje in izpusti Marjetico. »Zdaj umrem,« si misli Marjetica. Toda že v istem hipu je nekaj švignilo po zraku. Marjetico so prestregle mehke peruti ptičjega kralja. Varno sede je pristala na gorskem vrhu. »Bog s teboj, Marjetica!« ji še zakliče orel in izgine med oblaki. »Zdaj moram pa hiteti, sonce je že za gorami,« si reče Marjetica in mehko seže po cvetju. Tedaj pa požene iz skale ogromna temna lilija in bruha iz svoje čaše tako omamen voj, da se je Marjetici stemnilo pred očmi. Zdelo se ji je, da pleše zemlja pod njo, doline so se dvigale in gore so se pogrezale. Marjetica zbere zadnje moči in zaprosi: »O kraljica rož, pomagaj mi!« Ni še izrekla svoje prošnje, že zapiha močan veter in obda Marjetico s svežim vonjem vseh gorskih rož, lilijo pa zlomi in jo pomete v prepad. Marjetica brž utrga čudežni cvet, ga skrije pod jopico in si naveže kozje parkeljce in šlo je navzdol, čez dru in stra v zeleno dolino.

DALJE PRIHODNJIČ

Herausgeber: K. Bratuša, Journalist; verantwortlicher Redakteur: H. Kern, Journalist; Druckerei: Merkur, A. G. in Ljubljana; für die Druckerei verantwortlich: O. Mihalek — alle in Ljubljana. — Izdaja K. Bratuša, novinar, odgovarja H. Kern, novinar, tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani, za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi v Ljubljani.